

LA TRALLA

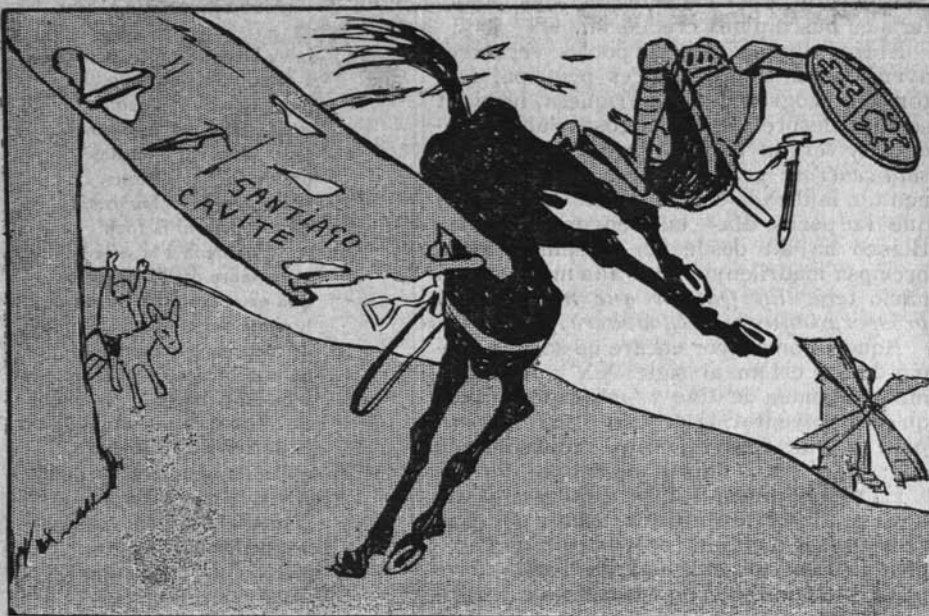
Número dedicat á commemorar el Centenari del Quixot

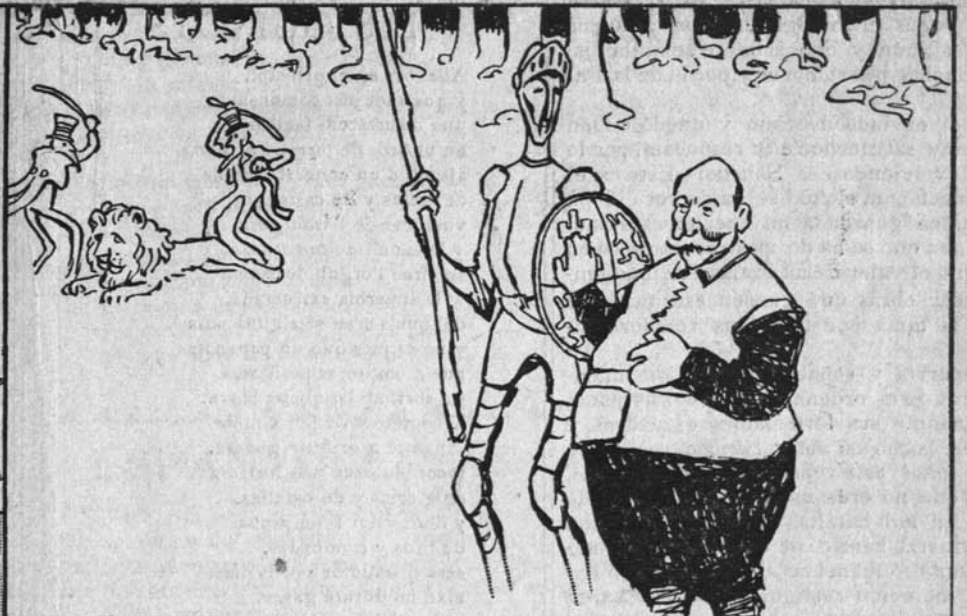
Al llegar a la venta, el ventero, la ventera y maritornes, que vieron llegar a D. Quijote y a Sancho, les salieron á recibir con muestras de alegría

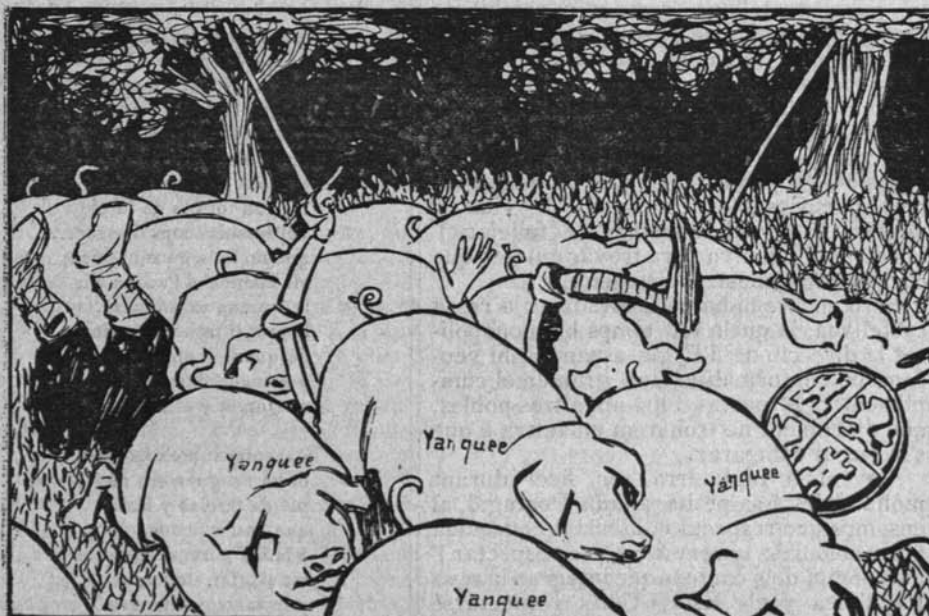
Entróse D. Quijote por medio del escuadrón de las ovejas y comenzó de lanceadas creyendo vengar á Pentapolín de su enemigo Alifanfarón

Bien cubierto D. Quijote de su rodela, con la lanza en el ristre, arremetió á todo el galope de Rocinante, y embistió con el primer molino que estaba delante

Bien me puedes ayudar amigo Sancho á tomar la debida venganza del agravio que delante de nuestros ojos se ha hecho á Rocinante

Ea canalla respondió D. Quijote, para mí no hay toros que valgan

Acabó D. Quijote de beber el precioso néctar de Fierabrás cuando comenzó á vomitar de manera que no le quedó nada en el estómago

EL INGENIOSO HIDALGO

D. Quijote de la Mancha

CAPITULO.....

Donde se trata de la más gloriosa de las fañañas que á cabo llevó el ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha, señor de tierras donde jamás se ponía el Sol.

Y fué que Don Quijote, armado caballero, aunque de caballero no tenía nada, caminaba arrogante y satisfecho, lanza en ristre, seguido de Sancho Panza, quien, acostumbrado á las proezas del su señor, tan Quijote como él se había vuelto y con tantos bríos se entendía.

Don Quijote echaba ya de menos doncellas á quien defender y desvalidos á quien ayudar; recordaba aun con placer la inolvidable y jamás vista aventura de los molinos y ya se sentía con ansia de no tener que intervenir en empresas desta calaña.

Y á esta sazón estaba el ingenioso hidalgo y jamás desmentido caballero, cuando apareció por el extremo de Norte América una grande y espesa polvoreda, y en viéndola se volvió á Sancho y así le dijo:—Tocinos son, Sancho bueno, esos que aquí vienen con tanto ardor y bravura.—A lo que Sancho respondió:—Me parece, señor, que equivocado vais, pues que me parecen más que tocinos como afirmais, un gran ejército muy organizado que viene á invadir el nuestro territorio.—A lo que muy gravemente contestó Don Quijote:—Sean lo que quieran, caballero soy y con ellos he de batirme.—Y lo dijo con aplomo tal y valor tan grande, que hizo creer á Sancho si Don Quijote era tan poderoso que por sí solo pudiera vencer á tamaño ejército. Contento estaba Don Quijote á la vista de las fuerzas que ya reputaba enemigas y victoriosas se juzgaba, pues siempre llena tenía la cabeza de aquellas batallas, encantamientos, sucesos, desatinos, amores, desafíos que en los libros de caballerías se cuentan, por lo que empezó á taralejar una hermosa y patriótica canción ó Marcha llamada de Cádiz, que tenía la virtud de encender la sangre y volver valiente al más cobarde.

Cantándola estaba Don Quijote cuando se presentó un enviado que así le dijo:—Señor, me envía el gran Sam para deciros que ó rendís la fortaleza ó habrá hule.

Don Quijote respondió:—Diréisle á vuestro Sam que jamás el hidalgo se amedrantó por amenaza alguna y que siempre se halla dispuesto á luchar por su honor y por el de la Patria.

Fuése el enviado de Sam y quedóse Don Quijote muy satisfecho de su respuesta, por lo que dijo, volviéndose á Sancho:—Este es el día, oh Sancho, en el cual se ha de ver el bien que me tiene guardada mi suerte: este es el día, digo, en que se ha de mostrar tanto como otro alguno el valor de mi brazo y en que tengo de hacer obras que queden escritas en el libro de la fama por todos los venideros siglos.

Así discurría y soñaba Don Quijote mientras el gran Sam ordenaba sus tropas y ponía en movimiento sus formidables escuadras, y habiéndole hecho así notar Sancho, recibió de su amo y señor esta reprimenda:—Bien se vé, Sancho, que no eres más que un miserable plebeyo. En mil batallas fui victorioso y con solo el esfuerzo heroico de mi brazo; jamás nación alguna osó manchar el mi honor sin llevarse el merecido castigo, y por esto á tí te digo que de cobarde es el temer que Sam invada mis territorios donde jamás el sol dejó de bañar con sus fluctuosos rayos.—Pero no sería por demás, arguyó Sancho, que nos percatáramos de lo que suceder pudiera. Y con tan buenas razones le habló, que Don Quijote se quedó pensativo por unos momentos, al cabo de los cuales, con gran priesa y ardor, se puso á construir defensas en los puertos de la Mancha, arreglando unas empalizadas de caña y hojas secas, con las que pretendía hacer frente á los proyectiles del gran Sam.

Armó buque de guerra una golondrina de las que hacen viajes de ida y vuelta á la Barceloneta, embarcó en ella á Rocinante y izó en su proa la siempre victoriosa bandera rojigualda, marcando rumbo hacia Cuba, país de sus dominios, donde el gran Sam se proponía hacer objeto de sus conquistas.

Llegado que allí fué, vió que el enemigo tenía ya tomados los mejores puestos de la bahía y por milagro de Dios pudo entrar en su propia casa porque el gran Sam creyó, al pasar la golondrina, que era algún barco de niño de casa buena que se divertía jugando por el puerto.

Así pudo D. Quijote entrar en Cuba, donde llamando á sus fieles vasallos, así les habló:—Hijos míos: el honor de la Patria está en peligro y hemos de luchar por él hasta la muerte. Hemos de probar una vez más que somos nietos de aquel Cid peleador que hizo estremecer

al mundo; es preciso que todos acudáis á mi voz dispuestos á derramar la última gota de sangre y á gastar la última peseta.

Enseguida de haber así hablado, una orquesta de ciegos ejecutó por milésima vez la marcha de Cádiz.

Dispuesto D. Quijote á vender cara su vida en defensa de la Patria, encaminóse, caballero en Rocinante, al campo de batalla, y viendo al llegar allí que en vez de los millones de soldados que él esperaba, sólo acudía un parlamentario, así le dijo:—No quiero ya más parlamentar. El valor español no necesita de tantos avisos. Llegad aquí con vuestros ejércitos y luchemos de una vez, que ya el tiempo se me hace largo.

Fuese el enviado y quedóse D. Quijote. Levantándose sobre los estribos, púsose la lanza en el ristre, bajóse la celada y esperó.

De pronto, oyóse el estruendo de un disparo, y D. Quijote zozobró. Rocinante vino al suelo con tres piernas rotas y D. Quijote quedó con la duda de si estaba herido, pues no podía comprobarlo por llevar la armadura muy bien fijada.

Aún no estaba repuesto del pánico, cuando vió llegar hasta él un caballero alto y flaco, con sombrero de copa y cinta en franjas y estrellas, quien cogiendo por el pescuezo á D. Quijote, lo llevó hasta el puerto de la Habana, lo puso enfrente de la golondrina, y poniéndole la bota en el su detrás, le dió con tanta fuerza, que no paró hasta la misma villa y Corte de Madrid, donde llegó maltrecho y dolorido. Sancho salió á recibirle y luego de bien saludarle, D. Quijote le dijo:—Pero dame acá la mano y atiéndame con el dedo y mira bien cuantos dientes y muelas me faltan deste lado derecho de la quijada alta que allí siento el dolor. Metió Sancho los dedos y estándole atentando le dijo:—¿Cuántas muelas solía tener vuestra merced en esta parte?—Cuatro—respondió D. Quijote, fuera de la cordal,—todas enteras y muy sanas.—Mire vuestra merced bien lo que dice, señor,—respondió Sancho.—Digo cuatro, si no eran cinco—respondió D. Quijote—porque en toda mi vida me han sacado diente ni muela de la boca.

Creyó Sancho que su amo no volvería ya á sentirse aventurero ante el escarmiento, pero se equivocaba Sancho, según podrá verse si Dios años de vida se digna darnos.

(D'una edició inédita.)

ELS QUIXOTS

Allavors en el principi, y quan tot just comensava, una insurrecció famosa en un tros de terra... *hispana*, al mitj d'un concert terrible de bolets y de castanyas, vosaltres de l'*hidalguia*, y la sanch de *pura raça*, sentíreu l'orgull del home y la superbia extremada, del que's creu sé alguna cosa y no es mes que un papanatas, que'n empreses perilloses sol sortí ab l'esquena blava. Y comensém á fe'l ximple, vingá fé *alarde* y guassa, recordant tota una historia de glories y de batallas, y d'un valor fet á prova de tiros y canonadas, será qüestió de pocs dies, aixó no durará gayre, que tots els nostres guerreros hi tenen la má trencada, y quan arribin á püesto la insurrecció farà malvas; som valents, som poderosos tenim táctica sobrada, y som en fi el *non plus ultra*, per el maneig de las armas; y en efecte, vingá á rebre y fé'l valent y fé'l *grande*, y vingá un altre pallissa, y detrás d'aquella una altre, sense qu'aquella superbia y l'orgull de que os parlava, amaynés una miqueta, desistint d'una vegada de seguir més aventuras y d'*entusiasmar* massa. Aixó, aquest bossí d'história, té una mica de semblansa, si ho mediteu, ab aquelles monumentals pinselladas, que'n el libre del *Quijote* en Cervantes hi retrata, ab la pericia d'un mestre dels que la sabian llarga. El *Quijote* que'ns presenta ab la seva llegendaria temeritat de conquistas y d'empreses arriscadas, que l'orgull y la superbia y l'extrema petulancia,

feyan que portés l'esquena quasi sempre blanejada, sense que's cansés de rebre invocant la seva *Dama*, ¿no precisa alguna cosa y no'ns enmotlla una rassa de perfecte quixotisme, qu'ha mantingut la rialla, despreciativa y burleta de la major part del mapa? Donchs no dupteu, que si un día l'ilustre manco tornava, l'augmentaria el seu llibre d'un gros número de planas, y estich segur que faria bona amistat ab... nosaltres, que compreném que era un geni y tot un sastre de fama, y no obstant volia dirvos que al fé'l centenari are, l'*agrahiment* nos hi obliga, la *cortesía* ho reclama, y si voleu ho exigeixen vostras condicions *hidalgas*, que no en vá aquell Don Quijote encarna... la vostra rassa, que l'escriptor va deixarnos magistralment retratada, y aixó s'ha de tenir en compte, que amor con amor se paga. ¡Celebreu'l centenari, qui millor sino vosaltres!

PEP DE LA TRALLA

"El Quixot" y'l poble castellá

Si en Cervantes va voler retratar el caràcter castellá en el tipo de don Quixot de la Manxa, en el meu pobre concepte no ho va aconseguir més que á mitjas.

En el caràcter aventurer, imaginació fantassiosa, ab l'afany de notorietat, carregat de ridícol orgull, ab instint de autoritat y ab la creença de sa superioritat sobre tot y sobre tots, Don Quixot encarna perfectament el caràcter castellá.

Don Quixot no vol trevallar y se'n va pel mon á correr aventuras, y els antics *hidalgos de la meseta central* també passejavan la seva miseria pels carrers y plasas, no rebaixant sa *hidalguia* ocupantse en un trevall que consideraban com una deshonra, com avuy se'ls veu passejar la seva cessantia per las antesalas dels ministeris en busca d'una credencial.

El trevall, que tots els pobles verament avensats han comprés qu'es principal factor del progrés y de la riquesa, ha sigut sempre despreciat com á cosa vulgar, indigne y vergonyós pels cavallers de la *meseta central*; y aquesta preocupació la tenen tan infiltrada á la massa de las sanchs, que fa pocs dies un senyor González Blanco ha dit desde las columnas de la premsa madrilenya, que valia més per una nació tenir un *Quijote* que no pas una *próspera industria algodonera*.

Aquest bon senyor encare no se'n ha adonat de que estém al sigle XX y vol suprimir la fórmula de *Pan y toros* per un' altre qu'ell ha inventat: la de *Con Quijote y sin pan*, ya que desprecia una industria que dona pá á tantas mils de personas.

En totas épocas, donchs, la rassa castellana produheix exemplars vivents que posseeixen las qualitats del Quixot que acabém d'enumerar. Per aquesta banda el retrato s'assembla completament ab l'original.

Pero en Cervantes presenta també al seu protagonista com á *desfacedor de agravios y enderezador de entuertos*, y jo no sé que'n cap ocasió de l'Historia s'hagi vist á la rassa castellana perseguir semblants fins; ja que may ha posat lo pés de sa influencia ni la forsa de sas armas en favor de cap ideal noble y enlayrat; may s'ha dirigit á deslliurar l'oprimít, á desfer cap agraví, á enderrocar cap tiranía. Son únich objectiu ha sigut sempre la dominació, la opresió dels pobles, als que ha negat las més indispensables condicions de vida y desenrotllo. Poch hauriam de fullejar l'Historia d'Espanya pera trovar mil fets que corroboran la nostra afirmació.

Pero encare hi ha més: estudiant la rassa castellana, la que'n tot temps ha monopolisat la direcció de l'Estat espanyol, hi veurém una informalitat tan gran en el compliment dels pactes fets ab altres pobles, que difícilment ne trobarém un' altra á que s'hi pugui comparar.

Veyém á Inglaterra ser fidel durant molts sigles á sa petita aliada Portugal, al ensemps que respecta la llibertat concedida á sas colonias; veyém á Suissa respectar l'autonomia dels cantons que integran la seva República y els Estats Units respectarse uns als altres els pactes en virtut dels quals se va constituir la República Nort-americana;

pero res d'aixó se pot trobar á l'Historia d'Espanya. Catalunya y las demás naciones de l'antiga Corona d'Aragó, confederadas ab Espanya baix promesa d'esser respectadas sas respectivas llibertats, han sigut violentment trepitjadas, ofegant ab rius de sanch els crits de justicia de nostres avis; y si no volém anar tan lluny, tant al Zanjón com á Batabanó se van pactar respectivament ab cubans y filipins condicions que després no's van cumplir; y si s'hagués lograt sométrels novament, també s'hauria fet baix certs pactes, que tampoch s'haurian cumplert; porque la rassa que monopolisa el govern de l'Estat no compleix may lo que promet.

Per lo tant, un poble que'n tan poca estima té'l compliment de la paraula empenyada y dels pactes firmats, no crech que pugui servir de model per cap tipo de la *caballeria andante*.

Per aquest costat, donchs, la copia no se sembla pas gens al original; per aixó he dit al comensament que si tal era lo propósit d'en Cervantes, no ho va aconseguir més que á mitjas.

Pero s'ha de tenir en conte també que si el Quixot hagués sigut una copia fidel del caràcter castellá, l'obra d'en Cervantes no hauria conseguit l'èxit inmens que ha tingut. El caràcter castellá, presentat tal com es, ab tots els seus defectes, no podia donar lloch á cap obra mestra. Exemple: el *Tenorio*, que ha fracassat completament sempre que, traduht á altres idiomas, s'ha representat al estranger.

R.

Don Quixot de... Leganés

Assentat sobre una torra hi ha un guerrero molt vellot, á sos peus boy ensopit pesa figas un lleó nafrat y tot ple de moscas que casi fa compassió; mes de prompte tot furios diu aixecantse ab un salt, que s'han pensat aquets porchs, que voleu pisparme Cuba sense teme el meu furor. Es indispensable abatrels, porque á n'el poble espanyol ningú ha de ferli la lley, y menos els yankis porchs.

Ja va armat de totas armas á caball del vell lleó; per casco du la bacina d'*afeitá* al poble espanyol, porta un escut al costat ple de torras y lleons, la *carabina de Ambrosio* que ni peta ni fa foch la du penjada á la sella. y un sabre d'alló més gros que es el sable de Bernardo, li penja del cinturón; de fusta de garrofer, qu'es arbre que porta sort, n'ha fet la llansa, y la punta qu hi ha al cap de munt de tot es de barra d'en Romero, qu'ha fet esmolrar molt poch. Ab tan poderosas armas ja ningú li farà pó; y esperonant la montura y cridant fort ¡Viva... alló! empren rápida carrera ab ánimis d'aná á New-York.

Pro va equivocá el camí, que va ser per ell gran sort, y va anar á pará á Santiago per contes d'anar á New-York, que sino ni las orellas ne quedavan del Quixot. Allí va trovar un exercit d'aquells qu'ell ne deya porchs: ja agafa la carabina... pro troba que no fa foch; els seus enemichs s'en riuen, mes ell tot ple de furor vol fershi á cops de sabre... que no talla gens ni poch; els enemichs l'acorralan la bassina va enrenou, l'escut li trenca á micas, l'esquena li omplan de cops, y esmaperduts allá quedan el Quixot y el seu lleó.

Assentat sobre una torra hi ha un guerrero molt vellot plé de feridas y blaus que casi fa compassió; á la ma porta un objecte tot aixafat, de llautó y mirantse ab tristesa diu ab majestatic tó: sols hi salvat la bacina

d'afeytá el poble espanyol

Y á sos peus boy ensopit
pesa figas un lleó.

M. R. G.

EL QUIXOT DEL CENTENARI

CAPÍTOL I

Havia'l Quixot sortit enfutismat del llit hont geia y ahont molts li cregueren el de la mort, y després de desferse com pogué d'aquells tipus seculars y antipáticos que visitaven constantment la casa del pobre manchego, torná á preparar els aparells necessaris, y després de comptar ab la valiosa cooperació de D. Sancho Panza, se decidí á fer una tercera sortida, puig á n'aquella enfermetat que, segons Cervantes, li portá la mort, se li havia pogut restablir totalment la salut, si bé que no per aixó devia de sostenir manías tant inverossímils com las altres vegades, ni un temperament distint. El Quixot, donchs, era el mateix en el fondo, y sols era diferent en la forma. Aquesta vegada no's proposava *desfacer entuertos*; la seva missió era bon xich més diferenta, puig trastornat últimament el seu cervell ab llibres un xich més diferents que aquells que li motivaren las anteriors tandas de aventuras, sostingué la manía de esser república y que la felicitat de tothom consistia en enderrocar el poder de la Monarquia pera imposarhi el de la República.

Y en Quixot, seguit del seu fidel escuder, sortí á emprendre aquella nova campanya.

CAPÍTOL II

No bé hauríam caminat com fins á unas vint horas, quan per una carretera plena de sots y de fanch, que á lo llarch de una plana herma y descuyada s'extenia, vegeren avansar en direcció contraria una dona, de edad com fins de uns trenta anys, de formas molsudas, de galtes infladas y cabellera extesa per haver sens dupte tingut mandra de pentinar-se, vestint un trajo tot plé d'esqueixos per ahont s'hi veyia un tros de pell de las camas, del pit y dels brassos indistintament, que més semblaven bayetas negres de fregar, que trossos de carn humana; tal era la bruta y peluda de aquella dona; anava, además, sobre un carret que grinyolava de per tot arreu y quinas baranas se sostenia mercé á la hábil disposició de algunas cordas; el carret lo tirava un burro tísich, quina fam no'l deixava estar un minut sense bramar fortament, y extesos per sobre'l carro y al voltant de aquella matrona una estiba rogenca y abundanta de pebrots s'hi distingia.

No havia tingut temps de véurerla'l Quixot, quan requerint á Rocinante y erguint son feble cos, contrayent sa esbelta figura, se dirigí cap aquella pebotayre dientli las següents paraules, no sens que avans Sancho Panza obligués á deturar al burro de aquella venedora ambulanta. — ¡Oh, magnánima senyora! No sé per qué la naturalesa m'ha fet la mercé inestimable de trovarvos á vos, que sou per mi l'ideal de la meua vida. ¡Oh, sens rival y simpática donzella donya República de Cangarlanda! Jo vos adoro. Segles y segles seguiré recurrent, si voleu, pera defensarvos en tot com á vostre aymant caballer que soch. Jo lluytaré sempre pera deslliurar-me del màgich poder del funest clericalisme y podervos fer á vos senyora y mestressa dels meus dominis; mes interinament aixó procuro conseguir, feume, senyora, la mercé de obsequiar-me ab un de aqueixos gorrofrigis que ab tanta abundancia porteu en eixa vostra triomfal carrossa, á fi de que lluhintlo constantment sobre ma testa pugui fer la vostra felicitat y alcansar-me'l meu desitjos.

Sorpresa quedá aquella dona de tant estrambótica peroració; mes comprenent tot seguit de lo que's tractava, accedí á la súplica del enginyós *hidalgo* y procurá allunyar-se més que depressa, pensant que'l deslliurar-se de bojos bé valia més d'un pebrot.

El Quixot llensá per terra el yelm que portava y tot satisfet de aquella primera aventura s'allargá ab son escuder enllá d'enllá de la carretera, lluhint el llampant y vermell pebrot que ab pious esforços se colocá sobre la testa.

CAPÍTOL III

Tant de camí feren els nostres héroes, que arribaren en una terra anomenada Ingratacatunya, apesarsats de que durant tota aquella campanya havian conseguit adquirir tant poch adeptes. — A veure què conseguirem á n'aquí — digué'l Quixot al seu escuder ab ayre trist y apesarat. — O molt m'enganyo — respongué Sancho Panza — ó aquesta es una terra, senyor, ahont molt profit podem treure de las nostras ideas si vostra mercé té la habilitat de manejar y presentar ab tota sa riquesa la elegant oratoria que posseheix. — Oh, amich Sancho — contestá en Quixot — ¡quánt m'alegro de que hagis tingut tant felis pensament! Jo't prometo que procuraré esforçar-me per terho d'aytal manera. — Ab aquestas pláticas anavan caminant ciat y amo, quan á una distancia com de uns

La Quixotada de Torredembarra

Moderna fazaña del incorregible Quijote

vint metres, distingiren un grupo de obrers preocupats ab la seva feyna, y en Quixot vegé que era arribat el moment de comensar la campanya y al acte, apretant las espuelas al feble ventre de Rocinante y colocantse ab coqueteria'l pebrot que al cap portava, se dirigí als del grupo, y'ls hi enjegá una foribunda plática ahont els parlá de que ells devian ser amos y'ls amos obrers; de que era necessari menjar en tots els ápatos carn de monja y de capellá; que's devia oposar una obstinada lluita contra el poder de la mano oculta de la reacció, y moltas altres cosas de més ó menys sentit, acabant en que era precis que tots donguessin la seua vida, pera poguer conquerir l'amor de sa aymada, la sens rival y molsuda donya República de Cangarlanda.

Brillant efecte degué produhir en aquells obrers tant hermosa plática, quan tots se decidiren á abandonar el treball y seguir, entremitg de *vivas* y *mueras* á la arrogant figura de nostre héroe, que'ls portava cap á la consiguissió de l'amor de la seva aymada. (del Quixot, eh?)

Caminant, caminant, conseguiren alguns amichs més, pero veusaquí que quan menys s'ho pensaven, toparen ab uns quants joves de temperament seré y esprit práctic, motejats en altre día de *cuatro locos*, que per cercar á sa aymada la Patria, caminaven ab direcció oposada á la de la colla del Quixot. Quan nostre héroe'ls vegé, los interrompí'l pas fins que li diguessin ahont anavan y per qué, á lo que accediren els aymants de Patria. Al sentir el Quixot el parlament d'aquells joves, s'exasperá, dirigí una plática (tot ho arreglava ab pláticas) als seus amichs, dientlos que aquells eran els reaccionaris, els retrógrados, els clericals, els cebas, etc., etc., y'ls convidá á que comensessin contra ells una campal batalla.

Els del Quixot alsaren bastons enlayre y relluhiren ganivets, mentres el Quixot se colocava en un altre cantó de la carretera, mes els del culte de Patria restaren quiets, deixaren passar els primers moments de aquella excitació nerviosa y després, ab la Ciencia y ab la Historia, passaren tots els altres al seu costat. Al veure'l Quixot tal perdua, s'allunyá ab son fidel y refiat escuder, entristit á no poguer més y donant la culpa de tot lo succehit á la *mano oculta de la reacció*.

EPÍLECH

Més tart, mentres els de Patria venían ríchs y progressius, gaudint la veritable llibertat y despullats de tot fanatisme sectari, el Quixot, obstinat en conseguir l'amor de la seva aymada donya República de Cangarlanda, caminava sol, fins abandonat de Sancho Panza, per valls y montanyas, y haventse proposat trovarla allá, en un punt que ab prou feynas la seua vista distingia, de tant llunyá, hi correu á tot lo galop de Rocinante y s'estimabá per un terraplé molt fondo, quedant cadavre quan abaix arribá.

R. I. P.

PERE B. TARRAGÓ

Els Quixots del segle XX

Trescents anys fa que Cervantes el seu D. Quixot va escriure y ab tant temps *hasta* fa riure! de quixots, encar n'hi han. Dels *caballeros andantes* no se n'ha perdut la mena, ha sigut una cadena y ho será fins qui sab quan.

Encare avuy existeixen á milers d'*aventureros* de ganduls y *porteros* dantse ayres de caballers, y ab las llurs ridículesas y las sevas ximplerías

ens alleugeran els dias
divertintnos d'alló més.

Els Quixots del present sigle tots se las donan de sabis, y may de sos impurs llavis cap cosa de bo ha sortit, y es que parlan per rutina, sense capir lo qu'escruihen, puig per saber lo que's diuhen tenen el cervell petit.

Figura en primera fila entre'l bloch del quixotisme casi tot el periodisme d'allá la vida de l'os. Els que mútuament s'admiran, y ab sa curta inteligencia es creuhen homes de ciencia per teni un ventrell molt gros.

Y aquets sabis *Dons Quijotes*, lo qu'es dolent, ho veneran, lo qu'es sublim ho toleran, y lo qu'es bo no'ls fa'l pes. Es menjan *separatistas* com qui's menja una mangrana, fan lo que'ls dona la gana y may ningú els hi diu res.

Han renyit ab la vergonya conreuhan la estupidesa, no consenten la baixesa ¡y aixó que son tan petits! fins degeneran en cursis de tan volguer parlar *fino*, els agrada molt el *vino*, son tontos y presumits.

Altres molts de Quixots quedan que no puch anomenarlos, puig si hagués de senyalarlos n'ompliria un llibre gran, lo que clarament demostra encare que ab poca manya, que de Quixots aquí á Espanya n'hi han, n'hi han hagut y n'hi haurán.

C.

ESPANYOLERIAS

Si se'n diu *sistema egipci* lo difamar á una persona un cop morta, no dupto que tindrem que dirne *sistema espanyol* lo deixar de reconeixe y mentir las cualitats d'un enemich ó adversari.

Per exemple, recordém lo que feren els *rojo-gualdos* quan la guerra ab els Estats Units, y tant sols sigué per l'honor del carro, no perque siguin de la familia, fonda vergonya fá remembrar lo que digueren y estamparen súbdits y *rotativeros* (1) en competencia de qui difamaria més aquella hermosa federació.

El *ingenioso hidalgo* tingué ocasió de treure son *ingeni* repandint totas las mentidas imaginables per presentar á son adversari com á cobart, feble é impotent. La *gracia española* pogué lluhir la riquesa d'insults que posseheix l'*armoniosa* y'l *caló* xulesch prodigá'ls xistos y'ls dicteris inventant aquell tant graciós (?) de *tocineros*, que si com á paraula injuriosa no té cap solta, quan menys fou profética, al ser los *tocineros* els que *estocinaren* al *león español* com á un infelís porch cualsevulga.

Y ¡oh, miracle! En un tancar y obrir d'ulls enmudí'l xibarrí de lladruchs dels *petaners*, que á la primera garrotada fugiren esma-perduts, ab la cua entre las camas, á amagar-se en lo més profund d'un *bombo*, qu'ells mateixos havian esbotzat de tant tocar la *marxa de Cádiz*.

Mes aquells *tocinayres* tant injuriats, ab

tot, tingueren conciencia, y poguent *trinxa* y fer *botifarras* del *invicto león*, se contentaren ab treurerli'ls millors llomillos, retornantros els ossos y las *carnassas*, perque aquí s'acabessin de corrompre y pogués continuar l'història d'Espanya, envoltada ab els flayres de carn morta, que arreu enmatzinarian tot lo que volgués viure ó tractés derevivarse.

Aixís acabá *alló*, com havia acabat sempre en parells cassos. Iguais causas, iguais efectes. Y si'ls procediments no cambian, no está potser llunyá'l dia en que'l *Sol* no voldrá *llevarse*, pera fer la pau dels molts anys que *corregué* afanyat, sens lograr *ficarse al lit* en els terrors d'Espanya.

Un poble que difama á sos contraris es un poble cobart que s'enganya á sí mateix per no confessar sa impotencia, defensatse ab la calumnia com á últim recurs, esperant lo moment de corre á buscar l'*árnica*.

Y'l *sistema espanyol* no l'usan sols tractantse d'un altre Estat ó poble, sino que l'aplican en tots els ordres: á una provincia, á una ciutat, descendint á la familia y fins á un home determinat.

Aquest *sistema*, está tant infiltrat dins el caràcter *moro-gualdo*, que fins per desgracia alguna volta l'hem sentit passar entre nosaltres, mes d'incògnit, rastrejant, amagat sens dar la cara, molts cops impalpable y altres personificat en *gent* que's diu catalanista, sols perque ja no crida *¡Viva España!* (2) Daquests exemplars, aquí'n dihem gráficamente *serpetas*.

Restos de la civilitat *castila*, que aquí son excepcions y *atende* generalitats, ó sino sols cal fixarse en la campanya desesperada que fá temps venen fent al *amo* d'Espanya, l'Antoni Maura: Diaris de tots colors, gent de totas ideas, baladrejan tota mena d'improperis contra l'home que per miracle'ls ha sortit quan ja estavan á punt de acabar l'*auca*.

El *sistema espanyol*, remou tots el *caids*, agita totas las *kábilas* contra'l nou santón, que si no es més gran, no es tant petit com els demés *rabadans* del femer polítich. Y arreu no veyeu més que l'atach directe, la política personal contra'l flamant *mesias* centralista que'ls ha vingut á fer un *apéndix* á l'història d'Espanya y á encolar un xiquet el *tomo* que vell y decrepit estava á punt de *desencuadernarse* menjat pel corch del Estatisme.

Mireu si'n tenen de sort els espanyols y si'n som de desgraciats els catalans!

La política unitaria, mortal enemiga nostra, ha parit un home d'excepcionals condicions, mes aqueixas condicions pateixen totas, naturalment, de *mal de mare*.

Un sistema polítich que agonitzava ha trovat un nou puntal: Tot lo que quya s'aguant; lo que tremolava s'aferma, y lo moribond reviscola.

Eixa es la vritat, no es l'adulació d'un amich *maurista*. En Maura será un contrari nostre, emperó no caurém en el mateix vici de las *kábilas*; li reconeixém lo que val, sabém lo que es, veyém lo que ha fet, endeviném lo que farà y per aixó al dir: En Maura es un gran home per Espanya, creyém ferli justicia, ab tot y tenir per desgracia la complerta convicció que té de ser un home funest per la llibertat de Catalunya.

Cal saber y reconeixe tota la forsa d'un adversari pera trovar els medis de combatre'l; y si avuy l'Estatisme se redressa ajudat per la figura d'un Maura, demá també pot acabar de renaixe á Catalunya l'espirit de tota una rassa que no vol morir ni ser absorbida, y devant d'un poble que té rahó, voluntat y s'acobra per defensar y conquerir l'ideal més hermós, la llei més perfecta, el resúm de totas las llibertats, es á dir, l'autonomia (3), las més grans figuras tindrán que caure aclaparadas per las ideas, que sempre, tart ó d'hora, han vensut á totas las personalitats, céssars y dictadors polítichs d'última hora.

JOAN CALMA

¡Quixots..!

En Maura qu'assegurava ab son posat orgullós, que estaria al ministeri fins á l'any de la picó; y quant menos se pensava ens va caure de corcoll desde l'alta presidencia... ¡Vaya un Quixot!

El rey dels republicans que ab tó de conquistador diu que la illa de Cuba será d'Espanya altre cop; y demana molt exércit

(1) Ab la música d'en Chueca y Valverde.
(2) No la regalada per cap *amo*.

(3) Fabricants d'opinió pública á 5 céntims pesa.

y molts barcos y canons
per fer una Espanya muy grande...
¡Vaya un Quixot!

El sabi naturalista
que li diuen D. Odon
que pensa ser un set ciencias,
y sols es un hipparión;
y que vol ser diputat
y senador y regidor,
y no es mes qu'un infelís...
¡Vaya un Quixot!

En Silvela, el de la daga
que sempre vol pegar fort,
que diu que per governar
sols fa falta un bon bastó;
y si hi hagués saragata
s'amagaria al rebost
ó al cuarto de ca'n Felip.
¡Vaya un Quixot!

Aquell Redentor del Pueblo
que dú revólver y tot,
que vol cremar Barcelona
per tots los quatre cantons,
que al capsal del lli té un mauser
y que toca pirandó
quan veu qu'hi ha perill de rebre...
¡Vaya un Quixot!

Er Romero de la barra
qu'ho volia matar tot,
perque á n'un seu paniagudo
no van fer governador,
y volia presentar
no se quantas dimissions;
y ara está d'alló mes manso...
¡Vaya un Quixot!

Y els de la premsa perdida
que cridaven sempre... alló,
quan á n'els pobres soldats
duyan al escorxador;
incitant als generals
que plantessin á New-York
la bandera rojo y gualda...
¡Vaya uns Quixots!

MARCEL

EPÍGRAMAS

Històrich

Tant van elogiá á n'En Quim
la gran obra d'En Cervantes
qu'al fi's disposá á llegir
«Don Quijote de la Mancha»
Quan bo-y llegint, bo-y llegint
mes entusiasmat estava
se l'hi va presentá En Pau
cervantista pur, sin trampa...
—Que llegeixes?... ¡Don Quijote!
Be, home, be aixís m'agrada!...
y en Quim contestá al moment:
—No, noy, l'Historia d' Espanya.

MANO N.º 1

—Home, tindria de dirme
aquest bullit que's prepara
¿perque és?
—Pel centenari
de l'obra de més gran fama
«El desfacedor d'entueritos
Don Quijote de la Mancha»
¿Y per xo fan tant de bombo?
—Y está clar.
—¡Per un manxaire!
—Aixís tractas al Quixot?
—¿No diu qu'era'l de la manxa?

ELORAS

Diàlech telefònic

ELS DOS NICOLAUS

ESCENA UNICA

Despatx d'advocat amoblat ab molt luxu; al
mitj una tauleta rodona cuberta de diaris;
á la dreta una gran taula-ministre ab una magnífica
butaca; á la esquerra un aparato telefònic,
armaris, cadiras, etc.

Don Nicolás Salmeron. — Veyám els diaris
que diuen del meu tocayo el Czar; (llegint).
«Se dice que ha habido dos mil muertos».
(Parlant) ¡Diantre! aquest Czar es un tremen-
do; casi no vaig matar jo tants federals quant
els successos de Cartagena.

(Torna á llegir.) «Se dice que Polonia y Find-
landia quieren recobrar su independencia».
(Deixa el diari.) ¡Quina indignitat! ¡Quina
falta de patriotisme! ¡Jo fos del Czar...! ¡Ni
autonomia ni res! Naturalment! Per autono-
mia ja ni ha prou ab la administrativa. Y la
prova que es suficient es que jo la accepto y en
Maura també.

(Torna á llegir.) «Se dice que el Emperador
de Alemania ha telegrafado al Czar ofrecien-
dele tropas para reprimir la revolucion. Alega

los precedentes de la intervencion de tropas
alemanas en pasadas revueltas de Polonia».
(Deixa el diari y s'aixeca.) ¡Y es clar que hi
ha precedents! Jo mateix quan era president
de la República vaig declarar piratas els bar-
cos de la esquadra espanyola federal y vaig
demanar la intervenció estrangera perque els
apressessin. Però potsé que el Czar no ho sá-
piga (petita pausa.) Vaig á dirli.

(S'acosta al aparato y toca'l timbre.)

Rrrrrriinch... Rrrrrriinch...

Salmeron. — ¿Centro?

Salmeron. — Comunicación con el Palacio
Imperial de S. Petersburgo.

Rrrrrriinch... Rrrrrriinch...

Salmeron. — ¿Palacio imperial de S. Peters-
burg?

..... — Present.

Salmeron. — Fassi el favor de dir al Czar que
s'acosti al aparato.

..... — No está visible pero pot parlar ab mi,
que es lo mateix, soch el general.

Salmeron. — ¿Es vosté qui ha fet ametrallar
al poble rus?

..... — Si senyor.

Salmeron. — Y qui ha salvat el principi d'au-
toritat?

..... — Si senyor.

Salmeron. — ¿Y qui pega fort als polonesos
que segons digueren se volen tornar á suble-
var?

..... — Si senyor; y vosté ¿qui es?

Salmeron. — Soch D. Nicolás Salmeron, ex-
presidente de la ex-Republika espanyola.

..... — ¿Qu'es també revolucionari?

Salmeron. — ¡Y ca, home...! Si precisament
l'he cridat per dirli com ho vaig fer jo l'any
1873, perque vosté s'hi pugui guiar... Si se revo-
luciona'l poble... ¡castanya! Si se revoluciona
l'exércit, s'el declara faccioso y... ¡castanya!

..... — Y si se revoluciona la esquadra?

Salmeron. — Se la declara pirata y... ¡casta-
nya! ¡Miris! á mi se'm va sublevar l'esquadra
espanyola, que estava á Cartagena. ¡Tontos!...
Pensaven els marinos que'm farien cumplir la
lleí, pero... se van emportá un bon xasco, per-
que els vaig declarar piratas per Decret de 21
de Juliol d'aquest any, demanant la interven-
ció de las potencias extrangeras; y va anar
tant be qu'el día 23 del mateix mes l'esquadra
alemanya va apressar al Vigilante, y el 6 de
Agost á las fragatas Vitoria y Almansa.

..... — L'Emperador d'Alemanya si volém
també ens enviará tropas per ayudarnos á do-
minar la revolució, pero el Czar crech que no
vol intervencions extrangeras.

Salmeron. — Donchs digali que no sigui tonto,
que á n'á mi va anarme d'alló mes bé.

..... — Vosté m'anima Li confesso que esta-
va mitj assustat; perque si la revolució triun-
fava farien Corts, proclamarian una Constitu-
ció massa liberal...

Salmeron. — ¡Encara'm farà riure vosté!...
Miris, perque vegi la pó qu'han de ferli aques-
tas cosas, sols li diré, que á pesar d'haver vo-
tat las Corts espanyolas el día 8 de Juliol de
1873 que la forma de govern havia de ser la
de republica federal, jo vaig lograr que fos
unitaria.

..... — Devían votarla per poca majoria?

Salmeron. — Donchs s'equivoca 218 vots van
votar per la federal y tant sols 2 per la uni-
taria.

..... — ¿Y els federals no deyan res?

Salmeron. — Prou que deyan pero els feyam
passar ab rahons y els que no s'hi conformavan
com els de Cartagena els convenciam á tiros
y á canonadas.

..... — Pero á vosté el deuen tenir aborrit
els republicans y sobre tot els federals?

Salmeron. — ¡Ca! Fa poch temps á Barcelona
me van fer una rebuda piramidal, y fins en
Vallés y Ribot y altres federals me van ve-
nir á rebre á la fonda.

..... — ¿Y que hi anava á fer á Barcelona?

Salmeron. — Vaig anarhi á predicalshi auto-
nomia.

..... — ¡Ja! ja! ja! ja!

Salmeron. — Sí, rigui rigui. Forsa que'm van
aplaudir.

..... — ¿Y á Cartagena may hi ha anat?

Salmeron. — (Apart.) (Quinas cosas de pre-
guntar.) Encare no m'he atrevit, pero qui
sab...! El poble té tant poca memoria.

..... — Me deixa parat pero ¿Com s'ho van
arreglar?

Salmeron. — Es molt llarch d'explicar. Lo
que sento es que un setmanari qu'en diuen
LA TRALLA ha promés explicar aquesta histo-
ria als seus llegidors, ab tots els seus ets y uts.

..... — Ja m'ho enviará.

Salmeron. — (Apart.) Encare m'enredará
aquet. Bueno pero no l'ensenyi á ningú per-
que es un periódich catalanista.

..... — ¿Separatista?

Salmeron. — ¡No! Separatistas no ho son pero
nosaltres ho fem correr entre els castellans
perque las demás regions no s'els escoltin.

..... — ¿Y els catalans que diuen?

Salmeron. — N'hi ha molts que no'ls volen es-
coltar perque á Catalunya hem fet correr que
eran clericals.

..... — ¡Si que's viu vosté! ¿De modo que á
n'els castellans els hi diu que'ls catalanistas
son separatistas, y á n'els catalans que son cler-
icals?

Salmeron. — ¡Uva!

..... — ¡Home, vingui á Russia que'l presen-
taré al Czar y farà carrera!

Salmeron. — Gracias, pero aquí'm guanyo
molt bé la vida. Figuris que he sigut durant
molts anys advocat de la Reyna Isabel. ¡Ah!...
m'en descuydava. Digui al Czar que instauri
el servey militar obligatori. Aixís tindrán més
soldats y semblará que son demócratas.

..... — Ja'l tenim fa molt temps.

Salmeron. — Molt bé. Si algun día's queda
sense feyna y aquí proclamém la República,
vingui á Espanya.

..... — ¿Per qué?

Salmeron. — Per fer ab els federals lo mateix
qu' ara ha fet ab el poble. Veig que vosté en
sab.

..... — Moltes gracias. Perque 'm sembla
que'ls demócratas russos no serían tan llusos
com els espanyols. Dispensi; torno á sentir ti-
ros y tinch d'anar á matar gent.

Salmeron. — ¡Bravo! ¡Salut y alante!

M. RIU

Carta al Gnom

¡Donas, llegiu!

Estimat Gnom: May de la vida y per res del
mon hauria donat el pas que veus. Poch me
creya jo arribar al cas d'agafar una ploma per
ensenyar á la vergonya pública la meva poca
enlletració y... las faltas d'ortografia. ¡Pero
fill, si hi ha cada cas á la vida qu' espaterra y
trastoca 'l senderi y encén las sanchs... y etz.,
vaja!

¡Ay Gnom del meu cor! ¡Hont t'has ficat,
criatura indeleble! (¡Que't sembla aixó d'inde-
leble!) ¡Aont arribarás ab aquestos fums d'en-
tenimentat, enredante á cada tres per quatre
ab els Ajuntaments y'ls Governos, fent pessigo-
llas als guapos y als colegiales, y jugant á rat-
lla ab tomaquet y espuelas ab els pobres perdi-
dos que sempre paran!

T'haig de ser franch: Jo aixó d'escriure no
recordo haverho fet d'ensá de l'última décima
que entre jo y'l mestre varem regalar á l'avi
(Deu l'hagi perdonat.) Aixó de las plomas sem-
pre m'ha fet pó: potser per la punxa que te-
nen... potser per la que portan devegadas...
Jo, enfeynat com estich á triar las bessas pels
coloms y l'escayola pels canaris, y á estendre
la colomassa al sol, y á fer circunferencias y
óvalos ab la canya y'l barret, que vols que't di-
gui, no he tingut afició ni vagancia ni tan sols
pera fer quatre ratllas á la familia (els nebots
de Sardanyola), que, com que ja'm saben 'l
agre, fa una pila de temps que no'm posan alló
de: sin ninguna suya á que referirnos.

Per lo tant, Gnom del cor, al fer avuy
aquest sacrifici (qu'es un sacrifici, no ho dub-
tis) de calarme las ulleras, posar el coxí de
cuyro á la cadira mitjana, treure el porró de
taula pera deixar puesto á la xicra de la tinta,
estripar el full de las escobertas del darrera
del Judio Errante, l'únich paper que he trobat
per escriure, agafar el mango ab las dugas
mans, perque, fill, el pes del anys me las sache-
ja y... vaja, expremm la inteligencia pera
fer quatre ratllas ab sentit comú; al fer avuy
aquest desarreglo á la meva vida privada, con-
sidera D. Gonzalo (ay, dispensi senyor, que no
anava per vosté), considera Gnom idolatrado,
que razón debo tener!

Sí, Gnom, sí; te veig perdut sens remissió y
vinch á donarte un consell: T'has ficat á la po-
lítica del llas escorredó y acabarás ficant els
pens á la galleda.

¿Qué no ho veus, beneyt, que no'n treurás
res dihent á la gent que'n Ferruix porta bri-
llants de debó, y's passeja ab cotxo tot sovint,
y qu' estrena molts vestits, y que menja á las
fondas de més triqueta y viatja de luxu; y aixó
que no trevalla, ni té renda, ni té cap parent á
l'Habana, ni ha tret á la rifa, ni... etz? ¿Qué'n
tirarás á l'olla d'explicar que'n Roca y Roca
avans feya lletanías á la Mare de Deu y avuy
fa de vayan entrando al cinematógrafo de'n
Pere Botero, perque hi té un tant per entrada.
Que'n Junoy tremolava pendons clericals y era
soci dels Lluisos, ara s'empassa capellans ab
sotana y tot, perque aixís pot ser diputat y pot
fé vots particulars. Que'n Corominas mastega
regalesia de monja y per Quaresma menja de
peix y encara va á missa devegadas. Y otros
casos por el estilo que seria... dallós, enumerar?
¿Qué no ho veus qu'aixó es fer l'ignocent á
diari? ¿Qué no ho veus que la gent que té ore-
llas per aquets quatre perularis, té tancadas
las portas de la barrinamenta? ¿Qué no ho veus
que á darrera de volguer convencer á n'aques-
tas masses hi perdrás la gana, y la veu, y'l
fette, y etz., etz?

¡Llástima d'energías!

Creume á mí y no siguis boig. Torna 'l co-
nill al cau y vesten altre cop vora la llar,
aquella llar que s'amaga entre mitj dels bos-
cos tenebrosos y'ls llachs fantástichs, y ¡cop
d'omplir la pipa! ¡y cop d'explicar rondallas á
las fadas y follets, que son els únichs qte sa-
brán escoltarte y compéndret!

Y sobretot, desfeste del escut de Catalunya
que rumbejas penjat al cinturó. Més ben dit,
entérral, perque no trobarás ánima capassa d'

El Gnom. — Tan vell y xacrós y encare tens humor de fatxendejar.
Quixot. — Y aunque mil años tuviere, hidalgo fuera como me parió Cervantes.

encarregarsen. Avuy sols son buscadas las eyas que portin negoei, las ideas que donguin rendiment, que puguin ser explotadas!...

Aquestas apreciacions, estimat Gnom, se m'han comparegut al tupí després d'un tip de cavilar y desesperarme jo mateix,

Y després d'haver vist un espectacle que fins me'n dono vergonya de que'ls meus ulls n'hagin hagut esment!

Fa pochos días qu'en Lerroux va arribar, ó se'n anava, ó's passejava. Ni vull saberho.

El gran Trapella anava escoltat per las ensalivadas d'una colla d'infelissos que's dalfan pera poder tocarli el voraviu de la seva americana.

Pel mateix carrer baixava un matrimoni obrer. Era día de festa y devían anar á treure un xich al sol la roba de las festas. Ella, d'aixó me'n recordo ab fástich, duya lligat al coll un mocador ab la franja dels colors perdidoscos, y á la punta, que li queya planera demunt l'esquena, el busto de l'Alejandro. ¡Quan engegament!

Es més.

Quan ella va adonarse del Emperador va faltarli temps per deixar als brassos del seu home una criatura de pochos mesos que duya adormideta, y va posarse á corre ab tot lo seu dalit, pujantli las sanchs á las galdas, batentli els polsos... pera veure, pera admirar d'aprop, de toquéu á toquéu, al gran ídol dels cervells sense such.

¡Y com se n'hi anavan els ulls! ¡Y quin espectacle!

Imagineuvos aquella dona, aquella casada, aquella mare ¡ben catalana, per dissort! xucant el baf d'aquell tauró embrutit, agombolant á sa encogada mirada tots els seus sentiments de devoció, y d'amor, y de desitj, y d'entussiasme y veneració fixa al Sultá que sols havia d'aixecar lo dit pera ferla caure! Miréusela aquesta dona de grapas al precipici, mentres el seu marit, ull-prés com ella, ajudantse inconscientment á treure del lloch sagrat que ocupa dintre'l cor de la seva muller, resta dalt de l'acera boca-badat, mirant al Deu, tot borbotejant á ran d'orella del menut que dorm, un Visca la República!

¡A quin grau de cultura ha arribat aqueixa gent!

El nostre poble l'ha tingut sempre l'esperit de la República. Y ha cregut y ha lluytat per son ideal que veyia somrihent, plé d'amor y llealtat.

Y joyós devant la somniadora visió, no ha après las lliçons que'ls mestres li dictaren. Y avuy, morts ells, perdut en la tenebrosa nit que ha esdevingut, ha quedat á mercés del primer llop-pastor que l'ha embaucat.

Avans, en el treball y en el descans, á cada punt se'ls veyia als nostres obrers remorejant ab fé els cantichs del gran Clavé, l'amich de debó del poble de casa, gronxantse en els seus llavis las santes paraules de *Treball, Progrés, Virtut y Amor*, preceptes d'un evangeli que faria la felicitat del mon el día que's conseguís aniquilar la serp de la farsanteria... Y embolcallantlas joyosament, sortia de sos cors, vibrant, esperansats d'un Maig florit que ja flayraven, *La Marsellesa*, l'himne guerrer que'l gran mestre 'ls ensenyá á cantar sunse feresa, á la catalana.

Avuy també la cantan *La Marsellesa*, pero ab notas agres, ab tons de fel. Las caras xucadas per la fam ja no somriuen. Las cellas abrahonadas deixan veure apenas una mirada fosca, venjativa... ¡Venjativa! ¿de qué?...

Y s'extén per tot una espesa boyra d'odi y de miseria. Aquells cervells criminalment maltractats perden la rahó y las virtuts, y van desfentse sota'l pés d'unas teorías que'ls hi venen grans, que no fan per l'esperit de casa.... L'odi social... l'amor lliure... la fraternitat, d'escorxarse l'un á l'altre... el progrés, d'aplanar la terra... Y tot aixó rastrejant farúm de quartos y de brillants, y cotxos, y hotels...

¡Es en Lerroux que passa ensenyant la beta!

Devant d'aixó l'ànim més seré s'en va per terra. S'estreny el cor y s'entristeix el pensament. ¡Oh, donas catalanas!

Si res os ha de fer perdre la pau de casa, l'amor íntim de dintre casa mateix, fugiune de Catalunya. La dona catalana deu ésser orgullosa y modesta. Orgullosa de las sevas virtuts; modesta en els seus actes. Heu d'aixecar el cap ben alt, no ab provocació ni depravantvos gallarejant ab manifestacions ni meetings, ni seguint cap mena de política. Aixó os fa perdre, als ulls del qui os mira, la bondat y hermosura que respireu.

El vostre lloch es signat prop del bressol, davant dels fogons, al peu de la tauleta de cuir.

No hi canteu als ídols. Els vostres fills son els únichs que deuen assentar-se al setial del vostre cor. Els vostres llavis sols deuen obrir-se pera deixar pas als noms dels sers que os voltan y de la Patria ¡oh, donas! de la Patria que os voldria bonas y de casa, ben de casa.

¡Estimeula, donas, á la Patria! No es pecat estimarla; si l'heu de volguer sense adonarvos-en: tot bressant, tot cusint, tot patint y gosant... Per estimarla no heu pas de portarla pintada al mocadó. Els seus petons caben entre 'ls vostres llavis y 'ls dels vostres marits. ¡Siguent esposas, mares, honradas, ben honradas de cap y de cor, ja l'estimeu y'n sou ben dignes de Catalunya!

Té, se m'entelen els ulls. No puch parlarhi en serio. Faig el cor fort, pero degoto desseguida. Adeu, Gnom, adeu.

¡Ah! D'aquells concells no'n fassis cabal. Trevala, trevala. Ja veus que n'hi ha necessitat.

¡Un día ó altre anirém tots per la carretera!

Teu sempre,

REDENA

¡SANTA IGNOCENCIA!

Si pregunteu un per un á tots els partidaris de la "Unió" per qué son republicans, tots vos respondrán molt satisfets de la mateixa manera: que ho son, perque ab la república tindríam llibertat.

Aixó s'ho han après tant de memoria, que fins ho creuen de bona fé, malgrat no poguer ovirar en els actes dels seus quefes ni molt menys en la república que'ls hi prometen diariament y á plasso fixo, ni una sombra de res que á llibertat s'assembla.

Pera ells res significa que tots el diputats que ab els seus vots portaren al Parlament, tots ells capitanejats ab tota democracia per en Salmeron, tinguessin l'atreuiment de defensar y votar aquella célebre subvenció pera'l Municipi de Madrid, pagant tots els Municipis de l'Estat. Tant es aixís, que ni un sol d'aqueixos republicans inconscients n'ha protestat encara, segurament perque, si bé es veritat que en actes com aquest la "igualdad" que tant los hi retreuhen sempre, no's veu en lloch, en cambi, no's pot pas negar que la "libertad" que's prenen els seus quefes pera fer lo que'ls dona la gana, es tanta, que fins passa de mida, y aixís al menys l'una cosa va per l'altra.

Tampoch hi vol dir res pera ells, que tinent en Salmeron la seguretat complerta de que triomfarian'ls republicans en determinat districte, pera donar un disgust al *reaccionario* Maura, determinés no presentar candidat pera que aquest tingués de rosegar en las majorías á un seu parent. Y es que inconscients com son, sempre trovan justificadas las contradiccions dels seus quefes, per alló que diuen ells: Quan el nostres directores, que son tant sabis, ho han fet així, encara que lo que hagin fet sigui una barrabassada, ja saben el per qué. Y's quedan tant frescos.

De la mateixa manera comportan que ab el nom de república se proposin implantar una serie inacabable d'atropells é injusticias als pobles é individuos. Ne son bonas mostres la despótica centralisació que arreu pregonan y'l *liberal* servey militar obligatori; per cert que convindria que's fixessin en un detall molt significatiu, y es que no solzament son partidaris de que'l jovent tingui la llibertat de ser soldat, per forza quan hi hagués república, sino que volen que'l jovent d'avuy, entre'l quin per inconsciencia n'hi ha una bona part que son republicans, tingui la obligació de anar á defensar unas instituciones que ells, els quefes, afirmin volguer destruir y que si no fos que sobradament ho han donat á comprendre en molts dels seus actes, ab aixó solzament demostrarian que'n son lo més ferm puntal.

Y si á tanta inconsciencia hi hem d'afegir lo de que no's cansan de sentir com els hi van aplassant de Nadal en Nadal lo poguerse menjar el gall ab gorro frigi, no hi ha pas dupte que si al menys volen ser consecuentes en alguna cosa, ja que'ls seus quefes no ho son en res, lo millor que podrien fer ja desde aquest any (si es que arribem á Nadal sense resoldrers alló del gorro, en lloch de fer festa cada hù pel seu sant, ferne tots plegats el día dels Ignocents.

JOANET DE BERGA

El Quixot de Madrid

Borrás Quixot:

Nunca fuera caballero de damas tan bien servido como fuera Don Quijote cuando de su aldea vino. Doncellas curaban dél, princesas, de su rocino.

De re social

III

Parlàrem en nostre primer article de drets inherents á la vida sanitaria de l'humanitat, parlàrem en lo segon de la llibertat de conciencia, avuy seguint la via marcada nos toca parlar de la llibertat d'impremta ó sia del dret d'imprimir y publicar nostras ideas y opinions, lliurement sens subjecció á las lleys especials de la censura.

Negant aqueix dret s'estancan las ciencias, las arts y las industrias, sadollantse d'errors que sols la lliure discussió pot destruir, ofegant ja avans de naixer lo pensament humá, déu inestroncable d'avansament y perfecció.

Si el dret es una facultat moral inalienable, á tot individu, es absurdo el suposar que l'individu no pugui propagar en la societat lliure y prudentment lo que creu verdader, pera que s'extengui al major nombre possible son benefici y fins jo m'afirmo en que té dret l'individu en propagar opinions falsas, no pera que infiltrantse y envenenant lo si de la societat sigan la pestilencia mes mortífera del enteniment, la corrupció del ánima y de las costums, si que la societat vejent los esculls que poden ferla naufragar, sápigam evitarlos, com lo mariner que sapiguent pert la carta ahont son los esculls sap virar pera no topar ab ells. Lo mariner, si éll mateix ó algún altre no haguessen apuntat en la carta de navegar aquells esculls, desconexedor com fora dels mateixos, fora probable, mes que probable, casi fora inevitable topés ab ells y aixís anar á fons, donchs de la propia manera á la societat, si algú no propagués las opinions falsas, alguns individuos las desconexerian y podrien facilmente capbussarse en las mateixas, quant coneixentlas, si l'individu está persuadit de lo que son los drets y devers socials, no crech pugui perjudicarse ni perjudicar als demés.

Y no s'ens diga que si á tot individu es permés aqueix dret de parlar y escriure, res será ja sagrat y inviolable, ni aixís se perdonarán aquells principis naturals, per alguns plens de vritat, y que forman lo patrimoni comú del genre humá, perqué contestarém dihent que si son principis certs y verdaders, res han de temer, ni la vritat ha de quedar opresa, ni l'in-

dividuu ha de fer servir aquells principis pera transgversar la máquina del univers.

Tantas quantas mes ventatjas tinga la llibertat de pensar y d'escriure, tanta mes forsa tindrà la vritat y mes gran moltíssim mes, será'l meyaspreu del error, ja que sabut está que de la discussió lliberrima no sortís la llum y si d'una discussió lliberrima no sorfís la llum verdadera fora cás de dir que la nit fa por al día.

Si parlant de las cosas opinables, deixadas á la discussió dels homes, la mateixa rel·ligió católica, que com ja diguerem, es la que mes fá la contra á aqueixas llibertats, permet discutirlas, perqué diu que á mes d'esser á natura lluny de malbaratar la vritat, molts voltas la investiga y la manifesta ¿que no podrém dir de las cosas profanas, de las cosas d'arts, ciencias, industrias, política y demés?

Sols intelligencias raquíticas, sols cervells que no's volen pendrer la molestia d'esbrinar el quid de las cosas, poden conformarse ab la denegació del dret de pensar y escriure, puig que cap falta'ls fá, en cambi los que en alas d'un enmellorament social, en alas d'un progrés y d'una perfecció, lluytém y fins sofrim persecucions, proclamém alt, ben alt com un dels principis substancials de nostre programa lo dret de pensar y á escriure, lo dret á emetre las nostras ideas, lo dret á cantar lliurement, com dret te l'aucell del bosch á entonar la corrandia que mes li agrada, com dret te lo debil peix de descriure per l'aigua que's son element, los circols y las ratllas que mes li plasquin.

J. MORERA SOLER

¿En qué quedém Sr. Cuadras?

No sé si vosté s'ha proposat jugar ab mí, ó bé es que fa els posibles per allargar l'assumpto de la controversia.

Si es lo primer no li donaré gust, y si es lo segon, cónstili desde are que no estich disposat á que s'eternisi una qüestió que á horas de are ja s'hauria d'está de-

batent si vosté no estés tan pagat de las ridículas y antiguadas fórmulas espanyolistas. y obrés més á la catalana.

Més clar; si tenia ó té ganas de controversia, podia dir: L'acepto; Desitjo que siga escrita porque lo escrito queda. etc., etc., cosa que podia donar com á fet, puig jo á tot me avinch ab tal d'entaular polémica, per més que nostre desitg es de que sia oral, y podria comensar tot seguit á fer cárrechs contra nostre ideal, que jo me hauria cuydat y'm cuydaré de refutar.

Mes vosté nombrá representantes (que fá castila aixó!), jo per deferencia vaig nombrar els meus fa gayrebé quinze dias, y encare esperan.... assentats la visita dels de vosté, (que aixó es lo llógich y lo natural.)

¡A veure, senyor Cuadras, si seré jo el qui haurá de retreure aïló de Más seriedad y menos petulancia.

¿No diu vosté que li sembla mellor que siga escrita? donchs bé, comensi; ¿Tema? El quin vosté vulgui. No podrá dir que soch exigent.

Ja veurá com aviat estarém entesos. ¡Ah! si de tots modos vol seguir ab lo dels representantes que vinguin desseguida y que acordin lo que vulguin que á tot estich disposat. Y prou comedia, ciutadá Cuadras.

PELEGRI LLANGORT

CARTA DESCLOSA (1)

A n' en A. Cuadras y Fargas

III

D'enredayre, suposava que n'eras, y ho suposava ab fonament, porque en ta original vida d'home públich y periodero has caygut ja en bona colla de renunciós, mes encara no creya ho fossis tant y ab mala fé tanta.

¿Cóm demostrarás que'm tregueren de la societat de géneros de punt? ¿ab quinas probas? no'n pots donar; com tampoch donarás rahó satisfactoria de res de lo que políticament fas y escrius, porque ets un titella quins moviments responen unas vegadas á la nerviosa má d'un titellayre, burgés adinerat que t'ha tet fins ara servir d'esqué pera sas petites venjansas; mogut altrás voltas per un altre titellayre que't fá representar comedias y melodramas tot sovint, pero quins personatges te venen bon xich amples.

¡Pobret! has perdut la memoria y t'empeñas en que sia jo ara qui't recepti cuas de pansa; sí, Cuadras, sí, t' complauré, exposant de pas el greu que'm sab que fiquis el nas per tot y't quedis tant ridicolísat. Perque has d'advertir que si no t'haguessis embolicat ab mí, t'haurias estalviat que'l públich s'enterés del teu cinisme y dels baixos medis ab que t'has de valdre pera dir quelcom que als ulls dels quatre bens que't rodejan aparegui una defensa.

Dius: "Que explique vuestro compañero Sr. Caymari el porqué moralmente se le arrojó de la Sociedad de Géneros de punto siendo individuo de la Junta." Vaig á explicarho, pero ab detalls certs, ab termes que constan al llibre d'actas de la mateixa Societat, no com tú, que sense arguments, sols ab quatre paraulas buydas, groixudas y encara enmatlladas y que responen á la insana atmósfera social per ahont rastrejas, pretens ab las paraulas llibertat y democracia á la boca, ferte adorar quefe suprem de la capelleta que en la plassa de Santa Agna, ls que sucen de la menjadora, per evitarte compromisos, han sapigut guarnirte.

El día 28 d'Abril ens reunirem la Junta pera tractar d'adquirir un penó pera la manifestació del primer de Maig.

No sols vaig oposarme á n'aquell projecte, porque crech que la festa del primer de Maig no ha de ser un día de juerga, sino porque continuó creyent que alló fou un gasto inútil. El projecte fou aprobat, per lo que vaig presentar la dimissió ab carácter irrevocable el 9 de Maig, no siguent accep-

Ens fem solidaris de tot lo que conté aquesta carta per créurela justa: Emili Ventura, Antoni Carbonell, Joseph Cabot y Bruguera, J. Molist y Ribas.

tada per majoria, puig en Francisco Marxuach cregué que, essent irrevocable, debía acceptarse, quedant sobre la taula fins á la vinenta sessió, 13 de Maig, la que entengué debía admetre pel carácter irrevocable que l'acompanyava.

Aixó es la veritat, y lo que consta ademés al llibre de actas.

Aixó es lo que pot probar qui vulgui y quan vulgui; aixó es lo que t'ha donat motiu pera dir enfáticamente que se m'enrogiarian las galtas; ¿qui, donchs, que tingui un dit de bona fe y sentit comú afirmarà, com el senyor Cuadras, que moralmente me arrojaron? Si vaig ser jo, sectari, qui moralment vaig desautorizarlos per no pendrer part á n'aquella festa, que jo crech que hauria de sintetisar una aspiració noble y justa, y ara sembla feta á posta pera mostrar la inconciencia dels nostres germans esclaus del trevall.

Cap company encare m'ha tirat á la cara

en plena Assamblea, com á tú, els dictats de ¡Traydor! y ¡Cobart! sens ni tan sols defensarte, degut tal volta á qu' escoltavas la veu de ta conciencia, que ab crispaments de rabia y de impotencia t' deya... calla.

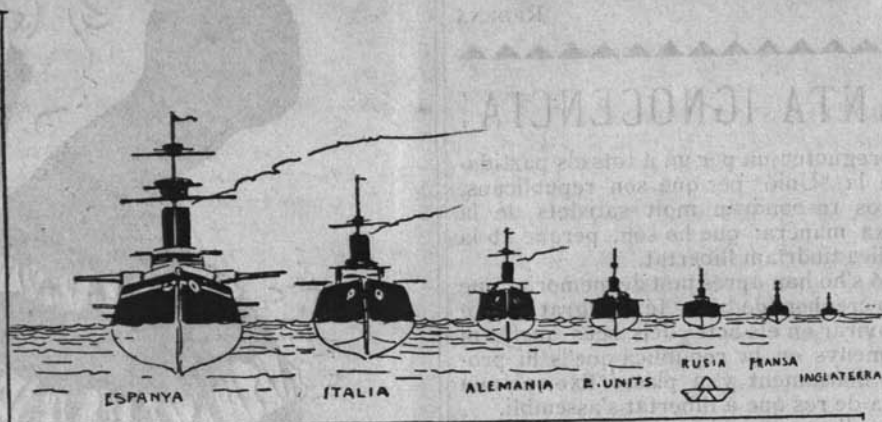
Intentares defensarte, sí... pero més tart, lluny dels jutjes que t'acusavan, desde'l periódich, com ian els gossets peteners quan, vejentse lliures, lladran á qui no pot castigarlos.

Ja'ns veurém; no vull allargar més aquesta carta, abusant de la deferencia que'ns dispensa la Direcció de LA TRALLA, pero sí que t'aconsello que sempre que pretenguis atacar la dignitat d'alguna persona més digna que tú t' miris endintre, ben endintre... y ben segur no t'atrevirás á enredarte al veure'l corch y la podridura que'n ta historia y'n ta conciencia s'hi amaga.

GAYETÁ CAYMARI

Mataró 30 Janer 1905.

Estadística Quixotesca

Táula comparativa del poder naval de las primeras potencias

Un acudit

¿May dirian qu' estava pensant ara mateix?...

¿Que'ls queviures s'apujan y que'ls russsos s'abaixan de tants que'n matan?... S' equivocan: ¡jarreparin! Pensava en una cosa piramidal, fenomenal y tot lo que acabi en al, com original (encar qu' aixó d'original no ho es gens ni mica, desde'l moment que ho copio), donchs pensava (no s'espantin) en ferme de l'olla; com si diguessim, xupar del pressupost, porque veig qu'es lo que dona més. ¿Qué no veuen per qué? donchs, jo'ls en faré cinch céntims y veurán com se convencen.

Días enrera vareig llegir que per aprobar la nova aliniació del carrer "Riera Sant Miguel, de Gracia", havia passat l'expedient á la Muy ilustre Villa del Os (y tant) no gayre, no, vint y dos anys. Mes, pochos días també, vareig llegir que per real decreto s'havia concedit una subvenció (sistema fraternitat) de 282.120'34 pessetas pera millorar las fincas "El Río, y "El Romeral".

Vostés pensarán que ha sigut porque son amo es un pelat ¿eh? Donchs, s'equivocan: l'amo es nada menos que Don Francisco Romero Robledo (a) Paco de los dientes.

Es á dir, pera demanar permis pera que'ns deixin arreglar la linia d'un carrer (pagant nosaltres, ja se suposa), se necesitan vint y dos anys, quan pera cedir una subvenció (á un probe) de doscentas vuytanta mil doscentas y pico de pessetas ab un any escás s'enllesteix, passant tots els trámites deguts. Algun maliciós dirá: aixó es mostra de la forma que portan l'administració els governs espanyols; pero jo'ls diré que no, lo que ho fa es lo que'ls deya primer: ser de l'olla. ¿M'entenem? Y per aixó ara, abdicant de mis ideales, me fico al primer puesto que trobi vacant, encar que siga per escombriare d'un Ministeri. Aixó y la prostitució son dels negocis més clars que hi han: paraula.

JOAN JAUMANDREU

L' ESPERIT CATALÀ

A mon amich en Lluís Manau y Avellanet

Fa pochos dias fullejant una *Renaixensa* atrassada trobi que devias dar una conferencia baix el sujestiu tema que serveix de títol á n'aquest article.

Y permetem que, encar que tart, te felicití per la teva encertada elecció de tema. Coneixer l'esperit català, estudiarne sa psicologia interna y externa, desgranar lo bo y lo dolent que conté pera conservar lo primer y senya-

larli els camins necessaris pera conseguir la extirpació de lo segon, analizar las influencias encestrals que sobre ell pesan pera saber quinas el beneficien y quinas el perjudican, y tenir en fi, perfecte coneixemnt de lo que es l'esperit català.

Tal com pera arribar á un lloch determinat, es necessari que l'individu tingui coneixement precís y complet de sas forsas, tal com el concret coneixement de si mateix el més difícil d'obtenir, es el que gira als homes á través dels sofismes y dels prejudicis, el coneixement de si mateix es lo que pot guiar y mellor dit lo que deu guiar al catalanisme en sa creuada pera la reivindicació que reclama de tots els drets y llibertats de Catalunya.

No hi ha dubte que si el poble català tingues plena conciencia del seu esperit, la concepció dels alts ideals que sustenta y defensa el catalanisme fora cosa facil y senzilla d'obtenir, y no hi há tampoch dubte que la desnacionalisació de Catalunya se deu á la falta completa de coneixement de llur esperit. Si el poble català conegués be la democràcia que informa la essencia del seu esperit, si conegués ab conciencia propia l'amor á la seva llibertat que senyora ó esclava ha resplandit sempre en sos actes, ben segur que no s'hauria deixat extraviar de camí y en lloch dels escabrosos viarany qu'una part del poble català segueix esmaperdut en busca d'una llibertat mentida y que sols poden conduhirla al peu del precipici hont se estimban las passions desordenadas, hauria seguit las fressadas cartereras que conduheixen á l'obtenció completa de la llibertat dels homes y dels pobles.

Si els esforços del catalanisme, desde els seus comensaments s'haguessin dirigit á conèixer l'esperit català y sa forsa, es indubtable que el poble català en lloch de desnacionalisarse; en lloch de perdre el sagell característich que'l distingeix hauria no arribat á comunicar lo en els altres pero si á ferli respectar de tots.

No't cansis, amich, en la campanya empresa y sobre tot senyala absolutissimament tots y cada un dels defectes del esperit català pera que es corretteixin; mostralshi, si pots, els remeis que poden extirparlos y felshi conèixer també las bellas qualitats que l'adornan pera que las conservi y las millori.

MIQUEL BALMAS

París, 28 Desembre 1904.

CASTANYAS RURALS

BROSSA DE VALLS

Llegeix en *El Porvenir*, paperot que publiquen los republi-ganas de la «Unió de l'Apat»:

«El intenso frio que se inauguró el año de gracia

que tuvimos, continúa deleitando á los que no tienen pan ni abrigo.»

Ja veyeu, amichs obrers, lo que diu *El Porvenir*; ja veyeu, honrats fills del trevall, lo cas que fan aquets vividors, rastres d'un govern monàrquich, de las vostres necessitats.

El deleite qu'experimentan los vostres fills per no tenir pa ni abrichs que'ls resguardin dels dias horribles de l'hivern, al coix Casas li fa molta gracia y li dona lloch á fer brometa en un paperot que ha contribuít á la vostra desgracia, á la emigració de companys vostres y á la decadencia de la localitat.

Ells, que cobren indegudament de l'Estat 18.000 pessetas; ells, que han prés per assalt los destins del Municipi; ells, que van ben abrigats y ben nutrits á costa de quatre infelissos que van elevarlos, també's deleitan fent escarni de las vostras miseries.

Demà os dirán que si teniu fret crideu *Legalitat ó sanch*. Y si teniu gana que lleigui lo llibret d'Hygiene que'l senyor *Cacatúa* va regalarvos.

Aixis vos deleitareu més y ells se deleitarán veient desde l'interior de la farmacia com exposeu la vostra reputació, lo vostre benestar y la tranquil·litat de vostras familias, porque ells recullen las molas d'un govern monàrquich y's deleitin menjant del pressupost ministerial.

Pero no trigarà 'l dia en que tots ens deleitem exposantlos á la barra, com polítichs indecents, hipòcritas, vividors, que sols per ferne 'l paquet se'n diuhen republicans, quan no son més que pillets y rastres d'un diputat que'ns ha imposat el govern per fer de Valls un Hospici de dropos y de beneys. Avuy podeu deleitarvos, després, ganduls, ja ho veurém que'n defensa de l'obrer lluytaré sempre.

ALSA-PREM

28 Janer 1905.

Canet de Mar

Sr. Director de LA TRALLA.

Estimat amich y company de causa: Desde ma darrera correspondencia, hem tingut uns frets molt forts y unas geladas tant extraordinarias, que feya anys no haviam conegut, ni ganas, puig la població ha sofert ab aixó perjudicis considerables, fins al extrém de que la collita de la taronja, important ricxa de nostra vila, ha quedat totalment perduda, calculantse á uns cinquanta mil naps las perduas, que com es de suposar, ha sigut una desgracia.

Y ja que de desgracias parlo, dech dirli, senyor Director, que no acaban aquí, porque desde fa molt temps sofrim un Ajuntament *superfluo*, que es una verdadera calamitat y que al mateix temps pateix una catalanofobia tant forta, que l'aufega y no'l deix viure; y pera demostrarlí'l fonament d'aquestas mevas rahons, li dire que nostre Orfeó Canetench, gloria y orgull d'aquesta Costa Llevantina, fá dos anys que's dirige atentament á nostre Ajuntament demanantli una subvenció pera contribuir al seu sosteniment, y nostre Magnífich li concedí la espléndida cantitat de 25 pessetas, quins cinch drets acceptá cada dotze mesos l'Orfeó ab satisfacció, mes vingué'l segon any ó sia'l prop-passat y sembla que l'Ajuntament se mantingué quiet, sens donar senyals de pagar dita cantitat, y llavors la digníssima Junta de l'Orfeó se dirigí á la corporació municipal, fentli present lo que tenia acordat y votat; pero l'Ajuntament seguí quiet com avants; més l'Orfeó se li dirigí per segona vegada ab enérgica comunicació per veure si's despertava, porque, senyor Director, nostres edils dormen sempre, y llavors, després de llargas discussions, en quinas se distingí per sa reconeguda eloqüencia castelerina, nostre alxerit arcalde, acordaren contestar la comunicació de nostra celebrada entitat coral, dihent que ja podíam cobrar els cinch duros de l'any 1904 y que per lo succeisiu acordavan suprimir dita subvenció, donada la mala situació económica actual del Municipi, que no permet gastos *superfluos*.

Ja veu donchs, senyor Director, que per nostres regidors es un gasto *superfluo* el que l'Ajuntament protegeix ab 25 pessetas anyals al Orfeó Canetench, qual institució està sostinguda per la voluntat y desprendiment d'un centenar de socis protectors pertanyents á totas las classes socials del poble; y l'Orfeó no sols canta las cançons de la terra, pera despertar l'amor patri, sino que fá música seria y educativa; á més l'Orfeó treballa per organisar lo que nostres senyor Arcalde y Rector tenen completament abandonat, que es la eusenyansa gratuita de nits á tot-hom que ho vulgui, ab el laudable fi de educar y ilustrar la classe obrera, que per desgracia ho necessita molt, ja que á n'aquest poble ningú se'n cuyda d'ella mes que per explotarla. Estém donchs, senyor Director, disfrutant una administració municipal que es un bany de rosas, es un néctar espomós y fresch pres en plé Juny, en fi, es una delícia... que Deu ens en lliuri aviat.

L'Orfeó, ab una dignitat que l'honra, ha acordat per unanimitat renunciar el cobro de las 25 pessetas corresponents al any passat, porque no vol que'ls interessos del poble surtin perjudicats pel desmembrament de tant important cantitat.

Es veu donchs, que nostres *superfluos* regidors y en particular nostre flamant Batlle, no'ls hi agrada lo que canta l'Orfeo, els hi agrada més sentir cantar peteneras y alló de:

En Jan Jan
n'ha vingut de Fransa,
n'ha portat un gambirot (Joanet)
etc., etc., etc.

Nota.—Aquest poble està deixat de la mà de Deu, ningú's cuida d'ell, y nosaltres ab las xurriacas prometém posarhi remey.

UN DELS DE LA SEBA

29 Janer de 1905.

IMPORTANT

Al Eminentíssim, Excelentíssim, Il·lustradíssim y Barbudíssim, senyor Cacich, republicaniíssim, lliure pensadoríssim de Premiá'ls bons y son terme feudalíssim:

Per quant el próxim Diumenge, dia 5 de Febrer, festivitat del Sants mártres del Japó, Sta. Agata y Sta. Calamanda, s'es senyalat pera fer una festa en la Capella de la Verge de la Sisa, y no sabent, com no sabém, si vos han demanat permís per ferla.

Per quan nosaltres, fills de llunyanas terras, voldríem assistir a tan rel·ligiós acte, en desagravi del fet de que vos fessihu tancar la porta de la dita capella el dia 8 de Setembre de 1903, de cuyas resultas desde llavors no s'hi resa el Sant Sacrifici de la Misa. Per quant, nosaltres, romeus, voldríem assistir y ohir tan rel·ligiós acte.

Vos supliquém: Tinguehu a bé escriurens dihent nos si en la diada citada habeu de tornar a tancar la porta, perque sabentho, mos estalviariem el viatge.

Esperant vostre contestació demaném a Deu guardi molts anys vostra salut y la barba y la barra que l'aguanta.

Barra de Torre de'n barra a 29 de Janer de 1905.

ORIOL Y JULIETAS

A benefici de la

Escola Mossen Cinto

Dissapte varem assistir a la funció que a benefici de la escola gratuïta catalana *Mossen Cinto* se celebrà al teatre del carrer d'Aribau, 21.

Molt avans de comensar la funció ja no hi havia ningú a las butacas ni als palcos, y a las 9'70, se va alsar la cortina y va anant compareixent gent y mes gent fins a deixar la sala plena de *distinguidas y elegantes señoritas con sus mamás, y demás familia presente y futura*. En els vestibuls de l'escenari apareixian uns rótols que deyan

"No's permet Pomar" i y en programa n'hi havíen tres! Sra. Pomar, Srta. Pomar y Sr. Pomar, tres personas y un sol lletrero verdader y ultratjat, pero ¡ba!, no'n fem cas y *fumém* (aixís ho debíem pensar alguns espectadors, jo..... *exclusive*) y fixemse ab *Lo ferrer de tall* ab aquella cara de set Deus, bruta si, pero es lo qu'ell deya, el cor net y'l vestit també; es veu qu'ho es molt de net el tal ferrer perque llevat de la cara y las mans, lo demés ni una patena, fins el trevall, en Pomar el va treure de primera; m'atreveixo a dir més net que'ls vestits y la botiga. Si altres qualitats no li trobessim al ferrer, li trovaríem una filla que fa enternir, una Rosa que te molts aymadors y tots la trovan guapa, pero ella no mes n'estima a un y son pare s'enfada y vol matarho tot. Valga que l'Esquerrá vetlla y'l manxayre ajuda al Sr. Vivó, dich al Esquerrá y entre'ls dos que sempre's barallan ho embolican y desenredan tot, ó sinó lo qu'es entre'l ferrer y aquell *gorrero* de las *camas empaquetadas y sombrero de tres picos*, s'arma la de cal ample. Pero a la fi, en Mir, (el de las *camas empaquetadas*) sucumbeix als prechs de la seva ávia Sra. Pomar. La

Srta. Pomar es casa ab l'Arnal, en Vivó fa l'aleta a la Sra. Damians, la Srta. Alsina es queda sense ningú, (no contant la manxa) y el ferrer tant satisfet; baixa'l teló, y s'alsar y's torna alsar de tant qu'el públich pica y repica y ja s'ha acabat el drama. Un éxit per tots, actors y noys de la Escola. Ab tot no puch deixarme de senyalar al Sr. Vivó, es veu que sab ben be ahont té la mà dreta per fé l'Esquerrá. Val a dir per aixó qu'ab un manxayre com la Srta. Alsina es pot anar molt lluny.

Parlant del *Somni de la Ignoscencia* ja es un altre cosa. Fa una caló que torra las pedras, els actors portan *sobre todo*, cantan, ballan y fan la mar de *barrila*.

Total que a la 1'95 el públich tornava a deixar la sala del mateix modo qu'estava avans de comensar la funció.

Y are en serio: la funció resultá un éxit per tots istils, tan en l'ordre artístich com en el económic que permetrá ingressar en la Escola un benefici no despreciable.

De tot cor enviém grans mercés als estimats companys que per amor a la Escola prengueren part en la representació ab tan lluhiment y al públich que ha respost com era de esperar donat el fi benéfich de la festa.

REDS

Retallo d'El Diluvio:

«El periódico *España* dice que el plan de continuar gobernando sin Cortes ha levantado gran marejada entre todos los elementos que no consideran buena doctrina constitucional esa clausura prolongada.»

Es veu que anyoran aquell bé de Deu de discursos enteros y pronunciados, que son la delicia dels babaus y la desgracia de l'Estat.

Creguin que en aquest temps es un veritable compromís l'haver d'omplir aquesta secció. No passa res que s'ho valgui. Jo, ben mirat, vinch a ser una de tantas victimas de la clausura de las Cortes.

Y per cert que la cosa va llarga; ho indica prou bé'l fet d'haverhi dintre'l concell de ministres en Cobian aquell senyor que va dimitir perque l'Azcárraga volia obrir el Congrés, y que si are ha acceptat bé podem suposar que deu haver sigut ab la condició de tenir tancadas las Cortes que a n'ell per lo vist li fan més por que'l quarto de las ratas a las criaturas.

Are m'esplico'l perque'ls capellans están enfadats ab l'Ardid. *El Diluvio* m'ho ha aclarit. Sempre es bo de llegirlo. Vegin que deya dias enrera en un escrit titulat «La gran farsa».

«Este ardit ha perjudicado bastante a San Antonio.»

Encare que'l nom del ilustradíssim y sapientíssim metje fraternal estigui escrit ab lletra petita no'n fassin cas; es per dissimular.

Que no ho saben? El senyor D. Luis Zurdo s'ha suscrit a *El Diluvio*, ó sia aquell diari que tot sovintet las acana a la majoria fraterna del Ajuntament que vé disfrutantnos ab gran disgust nostre.

Si en Corominas arriba a enterarsen l'excomunica, perque aixó ben mirat es una proba de menyspreu per *La Perdida*.

Vostés ja saben que'l senyor Gispert es de la Comissió d'Escorxadors.

Vostés també deuen saber que'l senyor Gispert digué que l'expedient d'Escorxadors el tenia l'alcalde. Donchs vostés han de saber que are resulta que l'expedient de referencia no'l tenia l'alcalde sino que resulta que'l tenia la comissió d'Escorxadors.

Vostés no saben el perque de tot aixó, y per lo mateix es que'ls dich qu'es degut als molts desitjos que té'l senyor Gispert de democratissarnos.

Cosa que com a perfecte *fraternal* vé fent desde

El Quixot federal-unitari

En Vallés Quixot:

Per' volgué abastá la reixa, la posició en que ha quedat fa riure a n'els unitaris, y idem als federals.

molt temps fumant dintre'l tranvia, contra lo que prevé las Ordenansas Municipals.

Pero com que valentse del procediment del fumar, la democracia li devia surtir rancia, are ha ideat ferla pel metode de la guatlla.

¡Oh! quanta democracia! Prou, prou, no'n fassi més, home, que ja'n tenim las butxacas plenas.

Y'l descans dominical?

Bo, per are; molt bo. Y'ls encarregats de fer cumplir la llei també.

Y'ls repartidors de certs diaris sense cap festa complerta.

Aixó també es democrátich. Oy *Perdida*?

REPRESENTANTS.—Se n'han perdut dos desde Mataró a Barcelona. Si algú'ls troba se li agra'hirá'ls porti a la redacció de LA TRALLA. Bona gratificació.

La *Epoca* se'ns torna pornográfica. Vegis si nó:

«Desde que S. M. entró a la mayor edad, han despachado con el joven monarca 65 ministros.

De ellos, hemos estrenado los españoles, 21, y si bien hay varios que lo han sido más de una vez, otros lo han sido por un plazo poco duradero.

A estos últimos pueden servirles de consuelo los que han estado a punto de serlo y no lo han sido.»

¿Que'ls en sembla?

¡Ay Epoca si En Cervantes te llegia! Li sembla-
ria que fas la competencia al Piripitipi.

L'inglés ha presentat reclamació al rus per l'
atropell que han fet las tropas del Czar en la per-
sona d'un funcionari británich.

¡Are, are va bé!
Estém segurs de que l'emperador de totas las
Russias (meny de la guardia municipal de Barce-
lona) contestará á trets, com ho ha fet ab el poble
que li anava ab reclamacions.

¡Qui reclami, fora del mon tot seguit!

Llegirem á La Perdida del 31 del passat Janer,
referintse al impost sobre'ls pianos de manubri, que
no mereció la aprobació de un concejal tan distin-
guído como el señor Lopez. (Textual.)

¿De modo que á la majoria fraterna del Ajunta-
ment hi ha regidors que son distinguidos y altres
que no ho son?

Ens agradaria coneixe la llista.
Ben segur qu'entre'ls no distinguidos hi deuen
contar en Zurdo.

Com que diuen qu'es obrer... Y ¡visca la
igualtat!

Y á propòsit del distinguido concejal senyor
Lopez. Segons diu un diari republicá, cada vegada
que un conductor del tranvia li demana'l pase, tot
enfadat els hi diu: ¿Que no saba ca soy teniente
alcalda?

¡Home! quan li demanan, senyal que no'l conei-
xen; pero si'l molesta pot fer dictar una Real Ordre
per el seu quefe, l'alcalde assidich, ordenant que
en tots els tranvias s'hi coloquin els retratos de los
concejales distinguidos.

D'aquest modo tothom el coneixeria, y els tram-
vias lluhirían un nou adorno que faria pendant ab
els anuncis lluminosos inventats per en Lerroux.

No hi ha cap diari á Barcelona tan embustero com
La Publicidad.

A la sessió del Ajuntament celebrada'l dia 17 del
passat mes de Janer, se presentá un parer perque en
vista de las rebaixas en la tributació de las farinas
feta per lo govern, y la rebaixa del cupo de con-
sums concedida á Madrid, se demanés també rebaix-
a pera Barcelona, enviant una comissió á la capita
del Estat pera gestionarho.

Lo senyor Cambó proposá que dita comissió de-
manés també l'autonomia municipal.

Y malgrat que tots els diaris inclós La Embustera
han publicat la ressenya de dita sessió, si fa ó no fa
ab els mateixos termes que acaban de llegir are, ens
surt La Publicidad dihent ab tota la seva barra en
un article endressat al Mercantil Valenciano:

Sabe el Ayuntamiento de Barcelona que los pri-
vilegios otorgados al de Madrid no los conseguirán
los restantes Ayuntamientos, y por este motivo no
ha intentado solicitarlos; y que la comissió sols
anirá á gestionar altres asuntos.

Després d'aixó diguin si es possible que hi hagi
un diari tan embustero com La Publicidad.

Sens dupte l'articulista s'ha pensat que escrivint
aquestas mentidas se faria ben veure del ilustre czar
Salmerón, que sempre ha defensat los privilegios
otorgados al Ayuntamiento de Madrid, com el dels
dos milions anyals de subvenció, y d'en Morayta
corresponsal de La Embustera á Madrid, que no fa
molts dias va escriure en una correspondencia que
dit privilegi no debia concedirse als demés Ajunta-
ments d'Espanya.

Aquest Morayta de qui parlém á la fuetada ante-
rior es el pare d'aquell altre Morayta que l'Ajunta-
ment de Barcelona paga un sou crescut, perque li
gestioní y defensí els seus assumptes; representant
que, com nostres lectors recordarán, va ser imposat
per la majoria fraterna de nostre Ajuntament, quan
per mort del senyor Soto va quedar vacant á Madrid
dita representació

¡Pobra Barcelona en mans d'aquesta cuadrilla!

L'aucellet de Sans ens ha visitat després de molt
temps de no haverlo vist.

Y'ns diu que á Sans encare hi ha molts babaus
que's creuen que la República es molt aprop, sols
perque ho diuen llavis tan formals com els del
Emperador.

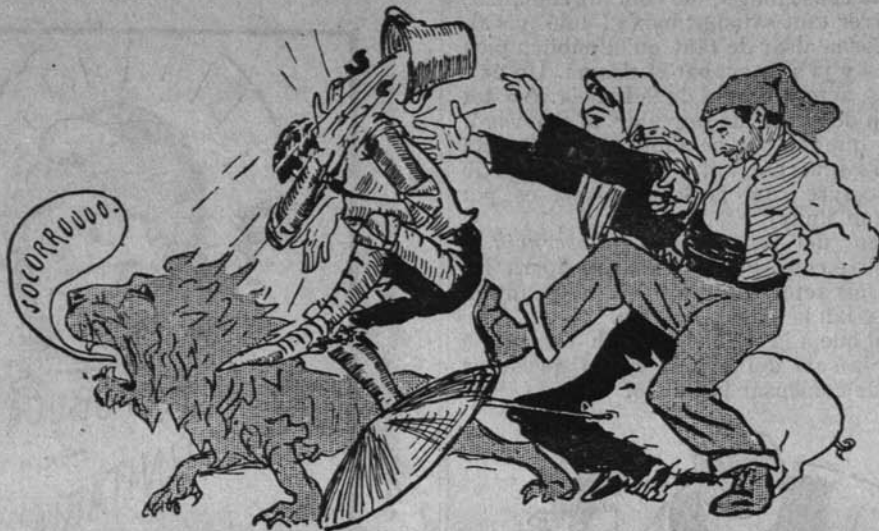
També'ns diu que'n el meeting fraterno darrera-
ment celebrat, en Lerroux els digué que s'ha de fer
la revolució, y que'll ja passaria al devant. L'auce-
llet creu que'n Lerroux volia dir al devant dels que
fugissin.

Y pensém que no va gens equivocát, perque'l
tal Lerroux es un complert capitá Arauya.

Embarca y's queda á terra.
Pregué al aucellet que'ns porti més noticias.

«Dicen del Ferrol que haciendo pruebas de las
máquinas el destroyer Osado, y en el momento en
que regresaba al puerto, se echó encima de la mu-
ralla del Arsenal, rompiéndose una de las máquinas
y produciéndose abolladuras en el casco, en el lado
de babor.

Gran ovació final

El día que'l poble's cansí
tip d'aquest fatxendejar,
y ventantli un raig de natas
me l'enviá á can Pístraus,
aquell día Catalunya
gosará de llibertat.

»Pudo entrar en el puerto, procediéndose inme-
diatamente á reparar la avería del casco, que era la
más grave.»

¡Pobres yanquis si are vinguessin!
¡Quina manera de rebre! No més ab l'Osado ja
se'ls donaria la gran pallissa.

Sobre tot quan aquest comensaria á volguer pas-
sar per la dreta y anar á parar á la esquerra fentse
abolladuras en el casco.

Si volen saber la opinió que El Diluvio té for-
mada del Negret (alias Juuoy), llegeixin lo següent:

...Debajo de su capa
hay un héroe de Lope,
soldado de la Trapa
y valeroso pope;
y cuando llegue la hora,
en alas del hechizo,
trágica y seductora,
Juuoy se irá al Suizo.

¡Moscal Casi be'ns fa por tanta valentia.

Un cotxero d'un tranvia's disputa ab un depen-
dent d'una botelleria. Hi ha cops, soroll, crits, es-
candol, etc., etc. Tot aixó dura bon rato, fins que
la gent pot separar als que's barallan. El cotxero
puja al tranvia y quan aquest ja es fora, al cap d'un
bon ratet compareixen dos guardias preguntant lo
que passa quan ja no passa res.

¿Sabeu ahont ha succehit aixó?
A Barcelona.

Miss Darwin, la domadora de gats que treballa
al Circo Ecuestre, ens ha confessat que no's creya
prou apte pera domar al Esquerrá de nostre Ajun-
tament.

Ho compreném. Se tracta d'un gat de major
quantia.

El Maleta Indulgencias, aquest infelis biliós, ha
publicat un article ple de grollerias.

Aconsellém á dit senyor que no s'hi encaparrí
tant ab el robo del remat d'un pal de bandera.

Y per acabar una pregunta. Ja que diu que'l re-
mat potser el trobariam dintre la caixa de la Co-
operativa. ¿Voldria dirnos ahont podrian trobarse
uns lentes d'or que segons se diu desaparequeren
d'una taula del Ateneu Barcelonés?

VIC

Molins de Rey

Sr. Director de LA TRALLA.

TELEGRAMA

Senyor Petador: La pubilla del Pipis siempre p'
alante.

Crech naixerá dintre poch un nou camaré ó ca-
marera pera la cort y reyalme del gran farsant y
enganya tontos Nerón Lerroux, Emperador II.

Al avi'l farán majordom y á n'aquella ama de
llaves.

¡Y viva la moralidad lerrouxiana!

TEXNALE

26 de Geni 1905.

Arbucias

Sr. Director de LA TRALLA.

Hemos llegado un suelto de los más poca sueltas,
que ase el señort corresponsalito de La Lucha, que
nos a echo resir muy; tanto, que nos hemos rom-
pido al ver su azendrado ruizismo que le em-
barga.

Ara parlém formals: per lo que's veu, don Quico
encare está en que hi han diferents partits que apo-
yan á nuestro simpático Rui. Pero si's refereix
als catalanistas, s'erra completament; car jamay
será bon catalanista qui fassi lo joch del centralis-
me, l'enemich més funest de Catalunya. (Ja sabém
que'n nostre poble hi ha qui's diu catalanista y
l'ajuda.)

Segons veyém, vosté deu patir de «positivitis»;
per vosté no hi han ideas, eh?

Ja ho creyém.

Altrement, sápig a que no li escau gaire bé lo
profetisar el triomf del seu protector, donchs si no
es tonto, ja sab que si va guanyar l'acta de diputat
va esser á copia de tupinadas, y com que l'argent
fait tant, veus aquí la causa.

Si tots los seus actes están en harmonia con lo ex-
puesto en La Lucha, vet aquí perque té tantas sim-
patias ab la gent d'ordre. Com que's lo seu ma-
tón. (!)

UN DELS FERMS

Sallent

Sr. Director de LA TRALLA.

Els governants frateros, densá que tenen la pae-
lla pel mànech, no més fan que truytas á la france-
sa; á cada sessió que tenen brillan las sevas inteli-
gencias lo mateix que'ls brillants Pim-pam. En la
derrera celebrada varen acordar donar permis pels
balls de Carnaval, en condició de ser socis honora-
ris, assegurant á la agrupació «Joventut» que pen-
drian part á la inauguració, lluhint sas gracias á la
pasa-calle ab elegants trajos de la tant renomada
sarsuela «Cangrejos».

Cuadro primero.—A las nueve de la noche saldrá
la cuadrilla de la Casa del Pueblo con Romanas en
los hombros, tot fent els ganxos catantinch cling-
drinch y pendons de l'any 73, etc.

Beri, digas al teu amo, l'arcalde, que t'enganxi
alló que't penja, ¡no veus que sembla que passi'l
combregarl... no l'enganyis més al poble, home,
¿no coneixes que de republicá á capellá hi va bona
diferencia?

¡Horror! ¡Qué miedo! Acabo de veure un lleó á
la fatxada del diplomátich Sala guarnit ab un gar-
rot y una llumenera. ¿Sabéu qué significa alló,
obrer? el llum per ell, el garrot per vosaltres. Ja
ho teniu entés: el que piuli... garrotada.

No intenteu demanar rebaix d'horas, ni aument
de llum, perque us etzibaria la fera. Ab aixó, muts
y á la gabia.

UN PIROTÉCNICH

Janer 1905.

Sant Sadurn de Noya

Sr. Director de LA TRALLA.

Haventse allunyat ja d'aquesta l' ilustre capitost
del conglomerat cantonench, á qui fins ara havian
anat dirigidas principalment las correspondencias
publicadas á LA TRALLA, hem de posar de relleu la
personalitat del Pío quefe nou.

Passaré pes alt els tres anys que, si no't plau,
per forsa, hagué de passejarse pel pati de l'Hospital
de Barcelona y al mateix temps las angunias que
sofrí per obtindre'l titol, fins que uns bons senyors
de Zaragoza, degut als seus alts coneixements, se
dignaren llicenciarlo.

Sols farem constar la nostra extranyesa pel cambi
tant ràpit que han sofert las sevas ideas políticas,
donchs no sabém que'l neo clerical carli d'ahir
vagi avuy de braset ab alguns republicans á au-

trance, y li recomaném que en las correspondencias
tribuneras no's tiri tanta terra al seu moli, y per
més que en una deya que no era precisament el
prófugo mestre Titas qui feya aquellas llaunas, hem
observat que densá qu'es fora, no sovinteijan tant,
ni están fetas ab aquell salero y gracejo andaluz
tant característich.

Fins á un'altre.

PEP GINESTA

Janer 1905.

A mon estimat amigo «Pep de La Tralla»

¿També tú te has empasado?
amigo, me has bien trompat.
Me has dejado estupefacto
(també en sé de castellá)

¿Dises que semos uns pillos?
Hombra, si Larrujo hu sap
de segur que't prende fuego
per todos quatre costats
por creer que sols pretendes
en el gremio desbancal.

Hara que'l rey de.... Chicago
estudia el catalá

y el Gobierno nos permite
fer rotos y estornudar.

Hara que los de castil-la
todos bienen hasia cá

porque disen que aquí comen
sin tener que trabajar.

Hara que la polisía
la componen castellans,
y no pueden entendernos,
y podém en pas cridar.

¿Hara.... tu't fás castellufo?
has hecho el gran disbarat.

Creu; Pepito torna á casa
y deja estar los Centrals

que per dir las cosas claras
se ha de escribir catalá,

desdise de lo dit
y amichs com siempre'm estat.

ALSA-PREM

Cartera de Comunicacions

P. Vall.—Anirán anant.

A. C. Castellá.—No vá.

A. S. y C.—Es massa incorrecte.

A. T.—No vá.

J. P. y A.—S'agraheix la finesa.

A. C.—Es massa seria la seva poesia.

R. B.—Anirá.

Ll. R. y C.—Si senyor també ho será.

L'Avi coix.—Hay que comprimirse.

R. A. T.—Ja es acceptada.

J. B. S.—Anirá.

Eugeni Xammar.—Anirá.

(Quedan muchas cartas per contestar.)

Avans d'ahir, dimecres, cumpli l'
any de la obertura de la ESCOLA
CATALNA GRATUHITA MOS-
SEN CINTO. Ab tal motiu, els alum-
nes que en ella assisteixen, feren una
sortida pera millor demostrar que no
hi ha entre ells diferencias, puig tots
aprenen iguals doctrinas, tots, rics y
pobres, berenaren junts ab la germanor
que'ls ensenya á la Escola'l Director.

Tant de bó que pugui seguir molts
anys aquesta Institució que ha de fer
dels noys, homens aymants del treball,
de la ciencia y de la Patria!

Dels bons catalans depén aixó; als
bons catalans ens dirigim, donchs, pera
pregarlos que ajudin al sosteniment de
la Ensenyansa catalana gratuhita.

Imp. LA RENAISSANCE, Xuclá, 13, baixos